

ინტერესთა კონფლიქტის კონსტრუქციის ფუნქციონალიზაცია სს-ის კორპორაციული მართვის კონტექსტში

სტატიის მიზანია გაანალიზებული საკორპორაციო სამართლის ბირთვის, კორპორაციული მართვის მთავარი დილემის ძირითადი ვექტორი, რომელიც ინტერესთა და ვალდებულებათა კონფლიქტს მიემართება. საკორპორაციო სამართლის კონკრეტული მიზანი ორგანიზაციულად მოწყობილ სამენარმეო საზოგადოებაში მონაწილე ან მასთან დაკავშირებულ პირთა შორის არსებულ ინტერესთა კონფლიქტის კონტროლირებადი სამართლებრივი არეალის შექმნაა. შეუთავსებელ ინტერესთა მქონე სუბიექტთა შორის დისბალანსის პრევენცია კორპორაციული მართვის სისტემური ნაწილია და მას „მფლობელ-მესაკუთრის“ პრობლემა ეწოდება.

საკუთრების და კონტროლის გამიჯვნა უფლებებს, მოვალეობებსა და ინტერესს შორის კოლიზიას წარმოშობს. ინტერესთა შორის კონფლიქტი არის რეალიზებადი პოტენციური საფრთხე, რომელიც გარეგანებაში მონაწილე ერთი მხარისთვის, გარეგების მეორე მხარის ხარჯზე, არამართლზომიერი, პირადი მოტივით განპირობებული უპირატესობის მინიჭების შესაძლებლობას გულისხმობს. კორპორაციულსამართლებრივად, პოტენციური საფრთხე საინვესტიციო თუ ინვესტირებული კაპიტალის რისკად „ითარგმნება“, რისკში კი „რალაცის დაკარგვის ალბათობა, გამოხატული პროცენტულ მაჩვენებელში“ მოიაზრება. არამართლზომიერი უპირატესობის ეკონომიკური შედეგია მატერიალური, ფინანსური ან სხვა სარგებლის მიღება.

ინტერესთა კონფლიქტის კონსტრუქცია ნორმატიულად მოწესრიგებადი ხასიათის პირობებში კორპორაციულსამართლებრივი დაცვის სტრატეგიად გარდაიქმნება. მისი შინაარსის კორპორაციულ სტრატეგიად გამოყენება სს-ის მიზნობრივად გამართული ფუნქციონირების გარანტია, ხოლო დავის წარმოშობის შემთხვევაში, სასამართლოსთვის მართლმსაჯულებითი ანალიზის ორიენტირის სწორად განსაზღვრის შესაძლებლობას წარმოსახავს. შედეგად, ინტერესთა კონფლიქტის საკანონმდებლო დონეზე მოწესრიგებადი კონსტრუქცია სს-ის ინტერესთა კონფლიქტის კონტროლირებად ბუფერს ქმნის.

საკვანძო სიტყვები: ინტერესთა კონფლიქტი, ერთგულების მოვალეობა, კორპორაციული მართვა, საკუთარ თავთან დადებული გარიგება, დაინტერესებული პირი, დაკავშირებული პირი, ინფორმაციის გახსნილობა.

1. შესავალი

კაპიტალური ტიპის საზოგადოებაში კორპორაციული მართვის პარადიგმა საკუთრებისა და კონტროლის გამიჯვნაზე გადის, რომლის შედეგად ჩამოყალიბებული „პრინციპალ-აგენტის“¹ ურთიერთობა² ქმნის ოპორტუნისტული³ ქმედების პოტენციას, ხოლო თანმდევ შედეგად – მისი *Ex Ante* მოწესრიგების აუცილებლობას. საკორპორაციო სამართალი, მისი ფართო გაგებით, ერთი მხრივ, აყალიბებს ინვესტირებული კაპიტა-

* სამართლის დოქტორი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი, საკორპორაციო, საბანკო და ეკონომიკური სამართლის ინსტიტუტის წევრი.

¹ Davies P., Introduction to Company Law, 2nd ed., Oxford University Press, 2010, 110-111.

² Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G., Commentaries and Cases on the Law of Business Organization, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 26-29.

³ Williamson E.O., The Modern Corporation: Origin, Evolution, Attributes, Journal of Economic Literature, Vol. XIX, 1981, 1537-1546.

ლის მართვის მექანიზმთა სისტემას, ხოლო მეორე მხრივ, ქმნის მენეჯერიალიზმის არაპირდაპირი, უფლებრივი კატეგორიით საზედამხედველო კონტროლის ნორმატიულად რეგულირების ქსელს, რაც წარმოშობს სამენარმეო საზოგადოების ბალანსირებული მართვისა და კონტროლის მართლზომიერ ფუნდამენტს. კორპორაციულსამართლებრივ განზომილებაში, კაპიტალის მართვის მექანიზმთა სისტემა ფიდუციური მოვალეობის სპექტრში დაცვით სარგებლობს, ხოლო უფლებრივი კატეგორიით კაპიტალის არაპირდაპირი კონტროლი აქციონერთა დემოკრატიისა⁴ და აქტივიზმის⁵ ფორმით განსახიერდება. თავის მხრივ, ფიდუციური მოვალეობით დაცული სფერო სხვადასხვა მიმართულებით ინტერაქციით ხასიათდება,⁶ საიდანაც მნიშვნელოვანია ხელმძღვანელ პირთა კორპორაციის ინტერესებისადმი ერთგულება,⁷ რაც, მათ შორის, ინტერესთა კონფლიქტისაგან თავისუფალ მენეჯერიალისტურ ქცევას გულისხმობს.⁸ მენეჯერიალისტური ჰომო ეკონომიკუსის⁹ ქმედების მასშტაბს ინტერესთა კონფლიქტის მომნესრიგებელი კორპორაციული კანონმდებლობა¹⁰ რეგულაციურად შემოსაზღვრავს¹¹ და ქმნის საფუძველს ქმედების ჰომო ეკონომიკუსიდან კონვენციონალურ ქცევამდე ტრანსფორმაციისთვის.¹² შედეგად, ინტერესთა კონფლიქტი კორპორაციული მართვის იმანენტური გამოვლინებაა,¹³ რომელიც მართვადაქვემდებარებული პოტენციური საფრთხის შემცველი სტატიკური (ფაქტობრივ) და დინამიკური (გარიგებით, ტრანზაქციული) ფორმებით გამოიხატება. კორპორაციულსამართლებრივად, პოტენციური საფრთხე საინვეს-

⁴ *Gantchev N., Giannetti M., The Cost and Benefits of Shareholder Democracy: Gadflies and Low-Cost Activism, finance Working Paper №586/2018, 2020, 1-6.*

⁵ *Bainbridge M. S., Shareholder Activism and Institutional Investors, Law and Economics Research Paper No. 05-20, 2005, 4-10.*

⁶ ფიდუციურ მოვალეობათა დარღვევის დროს, მათ შორის, ინტერესთა კონფლიქტის საფუძველზე, გარკვეულ ლიტერატურაში მოიპოვება ახალ აღთქმაზე მითითებაც კი. კერძოდ, „არც ერთ მსახურს არ შეუძლია ორი ბატონის მონობა: რადგან ან ერთს შეიძულებს და მეორეს შეიყვარებს, ან კიდევ ერთს შეითვისებს და მეორეს შეიზიზღებს.“ ლუკას სახარება, 16:13. მაგალითისთვის, იხ. *Pinto R.A., Understanding Corporate Law, 3rd ed., Lexisnexis, 2009, 242.*

⁷ *French D., Mayson S., Ryan C., Company Law, 26th ed., Oxford University Press, 2010, 469.*

⁸ *ჯუღელი გ., კაპიტალის დაცვა სააქციო საზოგადოებაში, თბ., 2016, 249.*

⁹ *შეად. ქირია ა., საკორპორაციო სამართლის სისტემა საქართველოში, კრებული: საკორპორაციო სამართლის კრებული I, ბურდული ი. (რედ.), თბ., 2011, 29-31.*

¹⁰ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021, საქართველოს კანონი „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

¹¹ მენეჯერიალისტურ პოზიციაზე ემოციურ ჰომო საპიენსს სჯობია ჰომო ეკონომიკუსი, რომელიც რაციონალურ გადაწყვეტილებას იღებს ინფორმირებულობის საფუძველზე, მაგრამ საკუთარი ინტერესების გათვალისწინებით. თუმცა, ფინანსურ საკითხებთან მიმართებით, ბიჰევიორიზმის მიმდევრები რეალისტური ქცევის მქონე პირს ანიჭებენ უპირატესობას. იხ. *Bloomfield J.r., Traditional vs. Behavioral Finance, Jonson School Research Paper Series No. 22-2010, 2010, 2-10.*

¹² არსებობს სამეცნიერო მოსაზრება, რომ ჰომო ეკონომიკუსის მოდელის გამოყენება კორპორაციის ხელმძღვანელი პირის მიმართ არსებითი შეცდომაა, რადგან კორპორაციის ხელმძღვანელი ორგანო დადებით მოლოდინს ამყარებს დირექტორსა და მის გამოცდილებაზე, ასევე, ალტრუიზმზე, რომ კორპორაციისა და აქციონერების წინაშე აღებული ვალდებულების გამო, ისინი იმოქმედებენ კეთილსინდისიერად, მათი ინტერესების გათვალისწინებით. შესაბამისად, ხელმძღვანელი პირის მოქმედების შეფასებისათვის მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული ალტრუიზმის ფენომენის შინაარსი. იხ. *Stout A.L., On the Proper Motives of Corporate Directors (or, Why You Don't Want to Invite Homo Economicus to Join Your Board), UCLA School of Law, Research Paper No. 04-7, 2004, 1-3.*

¹³ *შეად. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 26 სექტემბრის ბრძანება 215/04 „კომერციული ბანკების კორპორაციული მართვის კოდექსის დამტკიცების თაობაზე,“ მე-3 მუხლის მე-4 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 27/09/2018.*

ტიციო თუ ინვესტირებული კაპიტალის რისკად „ითარგმნება“, რისკში კი „რალაციის დაკარგვის“¹⁴ ალბათობა, გამოხატული პროცენტულ მაჩვენებელში“ მოიაზრება.¹⁵ კორპორაციული მართვის ერთ-ერთი მიზანია¹⁶ რისკების იდენტიფიცირება და ხარჯების ოპტიმიზაცია მინიმალიზაციის მიმართულებით. ისმის კითხვა: ა) როგორ უნდა იქნეს პრობლემა იდენტიფიცირებული? ბ) პრობლემის იდენტიფიცირების შემდგომ, ხარჯის ოპტიმალური შემცირება რა სამართლებრივი კონსტრუქციის გამოყენებით უნდა იქნეს მიღებული? დასმულ კითხვებზე პასუხი ფიდეუციური მოვალეობის „ქვესტანდარტ“ ერთგულების მოვალეობის სამართლებრივი ანალიზის შედეგში მოიძიება,¹⁷ ხოლო მიღებული შედეგები გამოყენებულ უნდა იქნეს მმართველობითი ხარჯის შემცირების მიზნით. მენეჯერიალისტური ფუნქციონირებითი საქმიანობის ხარჯების შემცირებისა და რისკის მართვის მიზნობრივ, პრევენციულ კორპორაციულსამართლებრივ კონსტრუქციად გამოიყენება ინტერესთა კონფლიქტით დასაძვები გარიგების შესახებ ასიმეტრული ინფორმაციის მართვა-ზედამხედველობის მექანიზმი.¹⁸ „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის (შემდგომში – მსსკ) ახალი რედაქციის მიხედვით, ინტერესთა კონფლიქტის კონსტრუქცია გამოყენებულ იქნა სააქციო საზოგადოების (შემდგომში – სს)¹⁹ მიმართ, სადაც ცალკე მუხლი დაეთმო მას.²⁰ ამიტომ, ინტერესთა კონფლიქტი, რომელიც წარმოიშობა მაშინ, როდესაც ფიდეუციური მოვალეობის მქონე ან მასთან დაკავშირებულ პირს ინტერესთა კონფლიქტი აქვს კორპორაციასთან და არსებობს იმის ალბათობა, რომ პირადი ინტერესი კორპორაციის ინტერესთან მიმართებაში უპირატესად შეიძლება იქნეს გათვალისწინებული,²¹ უნდა გაანალიზდეს ერთიანი, სამართლებრივი კონსტრუქციის განზომილებაში, რომლის წყაროდ *De Lege Lata* გამოყენებულ იქნება „მენარმეთა შესახებ“ და „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონი,²² ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის მიერ დამტკიცებული „კომერციული ბანკების კორპორაციული

¹⁴ თავის მხრივ, „დანაკარგში“ მოიაზრება ხარჯი, რომლითაც პირადად სარგებლობს სხვა პირი (იგულისხმება ხელმძღვანელი, მმართველი პირი), ხოლო სარგებლის მიღება ხდება აქციონერის ქონებრივი სიკეთის შემცირების ხარჯზე. იხ. *Pinto R.A., Understanding Corporate Law, 3rd ed., Lexisnexis, 2009, 241.*

¹⁵ *Klein A.W., Coffee C.J. JR., Business Organization and Finance, 11th ed., Foundation Press, 2011, 45-47, 243-245.*

¹⁶ ისევე როგორც, ზოგადად, საკორპორაციო სამართლის მიზანია სამენარმეო საზოგადოებათა ფორმების განსაზღვრა და საწარმოს მონაწილეებს შორის კონფლიქტების მონესრიგება. იხ. *არმორი ჯ., ჰანსმანი ჰ., კრააკმანი რ., პარგენდლერი მ., რა არის საკორპორაციო საართალი? კრებულში: საკორპორაციო სამართლის ანატომია: შედარებითი და ფუნქციური მიდგომა, (მთარგმნელები) ქოჩიაშვილი ა., მაისურაძე დ., (რედ.) გაბელია თ., მე-3 გამოც., თბ., 2019, 35.*

¹⁷ ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი გარიგება ხელმძღვანელი პირის ერთგულების მოვალეობის დარღვევის წინაპირობა შეიძლება გახდეს. შესაბამისად, ინტერესთა კონფლიქტი ხელმძღვანელი პირის, როგორც ფიდეუციარის, ერთგულების მოვალეობის ნაწილთან უშუალო კავშირში განიხილება. იხ. *Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G., Commentaries and Cases on the Law of Business Organization, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 269-281.*

¹⁸ *Cox J. D., Hazen T. L., The Law of Corporations, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 184.*

¹⁹ სააქციო საზოგადოების სინონიმად შესაძლოა გამოყენებულ იქნეს სიტყვა „კორპორაცია.“

²⁰ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

²¹ *Pinto R.A., Understanding Corporate Law, 3rd ed., Lexisnexis, 2009, 241.*

²² საკორპორაციო სამართლის წყაროებთან დაკავშირებით, იხ. *არმორი ჯ., ჰანსმანი ჰ., კრააკმანი რ., პარგენდლერი მ., რა არის საკორპორაციო საართალი? კრებულში: საკორპორაციო სამართლის ანატომია: შედარებითი და ფუნქციური მიდგომა, (მთარგმნელები) ქოჩიაშვილი ა., მაისურაძე დ., (რედ.) გაბელია თ., მე-3 გამოც., თბ., 2019, 22-26.*

მართვის კოდექსი,²³ ხოლო ე.წ. *Soft Law*²⁴ სამართლის წყაროდ „კორპორაციული მართვის კოდექსი კომერციული ბანკებისთვის.“²⁵

2. ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის საფუძველი

2.1. კორპორაციულ-სამართლებრივი საფუძველი

კონცეპტუალურად, ინტერესთა კონფლიქტის წარმოშობის ფესვები სს-ის კორპორაციული მართვის ჩამოყალიბების შინაარსიდან მომდინარეობს. კორპორაციული მართვა საკუთრებისა და კონტროლის გამიჯვნის შედეგია, სადაც ცენტრალიზებული მენეჯმენტი და აქციონერთა საერთო კრება ყალიბდება, შესაბამისად, იქმნება მმართველი და „ძირითად სტრატეგიათა“ განმსაზღვრელი ორგანოები.²⁶

ცენტრალიზებული მენეჯმენტი კონტროლის განმახორციელებელი დელეგირებული უფლებამოსილების მქონე ორგანოა, რომელიც სამენარმეო საზოგადოების მართვის ბერკეტების კორპორაციული მინდობის ბაზისზე,²⁷ ფიდეუციურ ურთიერთობაში გვევლინება სს-სა და აქციონერთა მიმართ.²⁸ ეს მოვალეობა გაცილებით სრულყოფილი და კონკრეტულია, ვიდრე ზოგადი კერძო სამართლით განსაზღვრული მინდობილობის ინსტიტუტი. ფიდეუციური მოვალეობის კატალოგი ვალდებულებებისა და ინტერესების იმგვარ თანაფუნქციონირებას გულისხმობს, რომ ფიდეუციარისა და მისი შედეგების მიმღებს, ბენეფიციარს შორის ინტერესთა უპირატესობის²⁹ საკითხის დღის წესრიგში დადგომისას, ვალდებულება,³⁰ სს-ისა და აქციონერთა სასარგებლოდ, ინტერესს პრიორიტეტულობის ორდინატას სათავეში მოაქცევს. ხელმძღვანელი პირი უნდა მოქმედებდეს სრულად ინფორმირებულობის საფუძველზე, კეთილსინდისიერად, კორპორაციისა³¹ და

²³ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 26 სექტემბრის ბრძანება 215/04 „კომერციული ბანკების კორპორაციული მართვის კოდექსის დამტკიცების თაობაზე,“ საკანონმდებლო მაცნე, 27/09/2018.

²⁴ ე.წ. რბილი სამართალი არის კორპორაციული მართვის პრინციპები, რომელიც, ძირითადად, ბაზირებულია საუკეთესო კორპორაციული მართვის პრაქტიკაზე. ხსენებულ პრინციპთა კრების დოკუმენტს „კოდექსი“ ეწოდება, რომელიც, როგორც წესი, სარეკომენდაციო ხასიათის მატარებელია. იხ. *ჭანტურია ლ.*, კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბ., 2006, 181; *მახარობლიშვილი გ.*, კორპორაციული მართვის ზოგადი ანალიზი, თბ., 2015, 304-307; *ბერიძე თ.*, *ბურდული ი.*, *მახარობლიშვილი გ.*, *ხარაიშვილი ა.*, *სიხარულიძე დ.*, *კიკუტაძე ვ.*, *ლობჯანიძე ნ.*, რბილი სამართლის გავლენა კორპორაციული მართვის ეფექტიანობაზე, თბ., 2018, 53-61.

²⁵ „კორპორაციული მართვის კოდექსი კომერციული ბანკებისთვის,“ სბა, IFC, 2009.

²⁶ *Bratton W., Watcher L. M.*, Shareholder Primacy's Corporatist Origins: Adolf Berle and The Modern Corporation, 34 J. Corp. L. 99, 2008, 118-122.

²⁷ *ბურდული ი.*, სააქციო სამართლის საფუძველები, II ტომი, თბ., 2013, 371.

²⁸ *Cahn A., Donald D. C.*, Comparative Company Law, Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA, Cambridge University Press, 2011, 335-337.

²⁹ *Gevurtz F. A.*, Corporation Law, West Group, 2000, 321.

³⁰ იგულისხმება ფიდეუციური მოვალეობის მქონე პირის ვალდებულება.

³¹ გაერთიანებული სამეფოს სასამართლო გადაწყვეტილებებში, კომპანიის ინტერესი გააზრებულია როგორც აქციონერთა ინტერესების აგრეგატად. იხ. *Cahn A., Donald D. C.*, Comparative Company Law, Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA, Cambridge University Press, 2011, 335.

აქციონერის საუკეთესო ინტერესებში³² და გამორიცხავდეს სს-ის ორგანოებისათვის მიწოდებული ინფორმაციის ასიმეტრიულობას.³³

კორპორაციული მართვის სისტემური ანალიზი საკუთრების (ინვესტიციის) განკარგვით კონტროლსა და ასეთი კონტროლის საზედამხებველო პროცესზე უნდა იყოს დაფუძნებული. ინვესტირებულ ქონებაზე კონტროლის მესამე პირისათვის³⁴ გადაცემა სს-ის საკუთრებაზე პირდაპირი კონტროლის უფლებას მენეჯმენტის ხელში აქცევს, ხოლო ხელმძღვანელი ორგანოს ხელმძღვანელობითი საქმიანობის განხორციელების ზედამხებველობის შესაძლებლობის³⁵ აქციონერთა უფლებამოსილებაში დატოვება აყალიბებს კორპორაციული მართვის მთავარ ორ მაკლასიფიცირებელ საფუძველს, რასაც საკუთრებისა და კონტროლის ფუნქციონალური და შინაარსობრივი ურთიერთგამიჯნულობა ჰქვია.³⁶

მენეჯმენტისთვის ინვესტიციის განკარგვის³⁷ კომპენტეციის მინიჭება სამენარმეო საზოგადოების ინტერესებში უპირატესად *Bona Fide* მართვას კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს. შედეგად, ყალიბდება ლოგიკური წრიული კავშირი კორპორაციულ მართვას, საკუთრებისა და კონტროლის გამიჯვნას, დელეგირებულ უფლებამოსილებას, მენეჯმენტისა და სს-ის ინტერესთა კონკურენციას შორის,³⁸ რაც წარმოშობს როგორც მმართველი ორგანოს (პირის) უფლებრივი კატალოგის კორპორაციულსამართლებრივი დარეგულირების მოვალეობას, ისე კონკრეტული ოპორტუნისტული ქმედების³⁹ ისეთი სტანდარტით მონესრიგების აუცილებლობას, როგორც ინტერესთა კონფლიქტია.

ხელმძღვანელი პირისთვის ორგანული თეორიით⁴⁰ მინიჭებული უფლებამოსილების მასშტაბი⁴¹ ქმნის თალღითური, ოპორტუნისტული ქმედების რისკს,⁴² რაც ბალანსდება

³² G20/OECD Principles of Corporate Governance, VI. The Responsibilities of the Board, 2015, 45-46.

³³ Cox J. D., Hazen T. L., The Law of Corporations, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 184.

³⁴ იგულისხმება სს-ის ხელმძღვანელი ორგანო.

³⁵ აქციონერთა მხრიდან გამოყენებად ტერმინ „კონტროლში“ მოიაზრება ხელმძღვანელი ორგანოს წევრთა დანიშვნა/გათავისუფლების უფლებამოსილება, რაც რეალიზდება ნილობრივი საკუთრებიდან გამომდინარე ხმის უფლებით. აღნიშნული ვალიდურია თანამედროვე კორპორაციულსამართლებრივ სისტემებში. მაგალითად, იხ. Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.60 (“Control” (including the term “controlled by”) means (i) having the power, directly or indirectly, to elect or remove a majority of the members of the board of directors or other governing body of an entity, whether through the ownership of voting shares or interests, by contract, or otherwise, or (ii) being subject to a majority of the risk of loss from the entity’s activities or entitled to receive a majority of the entity’s residual returns).

³⁶ მახარობლიშვილი გ., კორპორაციული მართვის ზოგადი ანალიზი, თბ., 2015, 58-59, 68-76.

³⁷ ნორმატიული თუ წესდებისმიერი შეზღუდვის გათვალისწინებით.

³⁸ ცალკეული განმარტების მიხედვით, ინტერესთა კონფლიქტი გულისხმობს ინტერესთა და ვალდებულებათა კონფლიქტს და კონფლიქტს ვალდებულებათა შორის. იხ. ცერცვაძე ლ., დირექტორის მოვალეობები კომპანიის შერწყმისას და საკონტროლო პაკეტის გასხვისებისას (შედარებითსამართლებრივი ანალიზი აშშ-ის, უპირატესად დელავერის შტატის, ევროკავშირისა და ქართული სამართლის მაგალითზე), თბ., 2015, 125, იხ. ციტირება: *Mortimore, (Edit) Company Directors Duties, Liabilities and Remedies, 2nd Ed.*, Oxford University Press, 2013, 236.

³⁹ ოპორტუნისტული ქმედების ერთ-ერთი განმარტებისათვის, იხ. მახარობლიშვილი გ., კორპორაციული მართვის ზოგადი ანალიზი, თბ., 2015, 80-81.

⁴⁰ ჭანტურია ლ., შესავალი საქართველოს სამოქალაქო სამართლის ზოგად ნაწილში, თბ., 2000, 238-241.

⁴¹ ხელმძღვანელი ორგანოს, როგორც წარმომადგენლობითი ორგანოს შესახებ, იხ. ბურდული ი., სააქციო სამართლის საფუძვლები, II ტომი, თბ., 2013, 360-370.

განსაზღვრული სამართლებრივი სტრატეგიებითა⁴³ და საკორპორაციო სამართლით დადგენილი ქცევის გენერალური სტანდარტით ფიდეუციური მოვალეობის სახით.⁴⁴

ხელმძღვანელი პირის ქცევის სტანდარტი, რომელმაც ვალდებულებებსა და ინტერესს შორის კოლიზია უნდა დაარეგულიროს, გაერთიანებულია „ერთგულების მოვალეობის“ სისტემური ცნების ქვეშ,⁴⁵ რათა მაქსიმალურად შემცირდეს ქონებისა და ინფორმაციის არასწორი მიმართულებით განაწილების რისკი.⁴⁶ რისკის პრაქტიცირება კეთილსინდისიერების სტანდარტზე გადის. *კეთილსინდისიერების სტანდარტის დარღვევის ფორმასა და შინაარსს აყალიბებს ისეთი ქმედებები, როგორცაა ინტერესთა კონფლიქტი, მათ შორის, საკუთარ თავთან დადებული⁴⁷ გარიგება, დაკავშირებულ მხარესთან დადებული გარიგება, კორპორაციული (ბიზნეს) შესაძლებლობის მითვისება და*

⁴² ინტერესთა კონფლიქტის ერთგვარად განსხვავებული აღქმაა წარმოდგენილი საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანებით დამტკიცებული კორპორაციული მართვის კოდექსით, სადაც კორპორაციული მართვის ძირითად პრინციპებში გადმოცემულია, რომ ბანკმა უნდა უზრუნველყოს ისეთი *ორგანიზაციული და მმართველობის სტრუქტურის* ჩამოყალიბება, სადაც გამოირიცხულია ინტერესთა კონფლიქტი და არავინ სარგებლობს გადაწყვეტილების მიღების განუსაზღვრელი უფლებამოსილებით. იხ. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 26 სექტემბრის ბრძანება 215/04 „კომერციული ბანკების კორპორაციული მართვის კოდექსის დამტკიცების თაობაზე,“ მე-3 მუხლის მე-4 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 27/09/2018. „ორგანიზაციული და მმართველობის სტრუქტურის“ იმგვარი ფორმირება, სადაც გამოირიცხება ინტერესთა კონფლიქტი, კორპორაციული მართვის ფუნდამენტური საფუძვლების შინაარსით არის მიუღწევადი, რადგან ყოველთვის იარსებებს ორი განსხვავებული ინტერესი და მხოლოდ იშვიათ შემთხვევაში იქნება ალტრუისტული გამოვლინება, ამიტომ სიტყვის „გამოირიცხვა“ გამოყენება სათუაო აღნიშნულ კონტექსტში. შესაბამისად, ინტერესთა კონფლიქტს ორგანიზაციული და მმართველობის სტრუქტურის ხელახალი ფუნდამენტის შექმნა კი არ ესაჭიროება (რასაც ვერც უზრუნველყოფს ბანკი), არამედ აუცილებელია ისეთი „შიდა პოლიტიკისა და პროცედურების არსებობა, რაც მმართველი ორგანოების საქმიანობისას გამოირიცხავს ინტერესთა კონფლიქტს.“ იხ. „კორპორაციული მართვის კოდექსი კომერციული ბანკებისთვის,“ სბა, ინტერესთა კონფლიქტი, IFC, 2009. სწორედ შიდა პოლიტიკისა და პროცედურის არსებობის უზრუნველყოფაა ის მთავარი ამოცანა, რაც შეიძლება თუნდაც ბანკმა, რომელიც სს-ის სამართლებრივი ფორმით უნდა იყოს ჩამოყალიბებული (იხ. საქართველოს კანონი „კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ“, მე-2 მუხლის პირველი პუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 003, 23/03/1996), შიდა ორგანიზაციულ დონეზე განსაზღვროს. ამ კუთხით, შესაძლებელია არსებითი განსხვავების დანახვა „სს-ის ორგანიზაციული და მმართველობის სტრუქტურის ჩამოყალიბებასა“ და „შიდა პოლიტიკისა და პროცედურების არსებობას“ შორის. შეად. *არმორი ჯ., ჰანსმანი ჰ., კრააკმანი რ., პარგენდლერი მ.,* რა არის საკორპორაციო სამართალი? კრებულში: საკორპორაციო სამართლის ანატომია: შედარებითი და ფუნქციური მიდგომა, (მთარგმნელები) ქოჩიაშვილი ა., მაისურაძე დ., (რედ.) გაბელია თ., მე-3 გამოც., თბ., 2019, 35.

⁴³ სამართლებრივ სტრატეგიებში მოაზრებულია აფილაციის პირობები, წარმომადგენლის წამახალისებელი გარემოებები, გადაწყვეტილების მიღების უფლებამოსილება და წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების შეზღუდვა. იხ. *ენრიკესი ლ., ჰერტიგი უ., კანდა ჰ., პარგენდლერი მ.,* დაკავშირებულ პირთა შორის დადებული გარიგებები, კრებულში: საკორპორაციო სამართლის ანატომია: შედარებითი და ფუნქციური მიდგომა, (მთარგმნელები) ქოჩიაშვილი ა., მაისურაძე დ., (რედ.) გაბელია თ., მე-3 გამოც., თბ., 2019, 223.

⁴⁴ *ჭანტურია ლ.,* კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბ., 2006, 199-206.

⁴⁵ *ბურდული ი.,* სააქციო სამართლის საფუძვლები, II ტომი, თბ., 2013, 432-441.

⁴⁶ *ენრიკესი ლ., ჰერტიგი უ., კანდა ჰ., პარგენდლერი მ.,* დაკავშირებულ პირთა შორის დადებული გარიგებები, კრებულში: საკორპორაციო სამართლის ანატომია: შედარებითი და ფუნქციური მიდგომა, (მთარგმნელები) ქოჩიაშვილი ა., მაისურაძე დ., (რედ.) გაბელია თ., მე-3 გამოც., თბ., 2019, 248.

⁴⁷ *Palmiter A. R.,* Corporations, Examples and Explanations, 5th ed., Aspen Publisher, 2006, 231.

ინსაიდერული ინფორმაციით⁴⁸ ვაჭრობა.⁴⁹ უკანასკნელი ორი შემთხვევა სს-ის ინტერესთან კონფლიქტში მყოფი ხელმძღვანელი პირის კონსტანტირებას ახდენს, მაგრამ მას ე.წ. კლასიკური გაგების ინტერესთა კონფლიქტის ნიშანი არ აქვს – გარიგების აუცილებელ მხარედ სააქციო საზოგადოება უნდა იყოს,⁵⁰ რომელიც სამართლებრივად მბოჭვე ურთიერთობაში შევა ხელმძღვანელი ორგანოს მეშვეობით და მიღებული შედეგების ბენეფიციარად მოგვევლინება.⁵¹

2.2. გარიგების სამართლებრივი საფუძველი

ინტერესთა კონფლიქტი, როგორც საკორპორაციო სამართლით ხელმძღვანელი პირისათვის ქცევის დადგენილი სტანდარტი, ისტორიულად,⁵² ფაქტობრივ და გარიგების სამართლებრივ საფუძველებს ითვლის. თავდაპირველი ჩანაწერი ინტერესთა კონფლიქტის აღმწერ შინაარსად უფრო მეტად კონკურენციის აკრძალვის⁵³ ელემენტებს იყენებდა, ხოლო ტექნიკურად უწოდებდა ინტერესთა კონფლიქტს.⁵⁴ მშსკ-ის ახალი რედაქცია⁵⁵ მისივე ძალადაკარგული ვარიანტისგან განსხვავებით, ინტერესთა კონფლიქტის მომწესრიგებელ ნორმას კერძო ნაწილის ცალკე მუხლად აყალიბებს და აკონკრეტებს მისი მოქმედების არეალს სააქციო საზოგადოების სამართლებრივი ფორმის მიმართ.⁵⁶

⁴⁸ ინსაიდერული ინფორმაციის ბოროტად გამოყენებასთან დაკავშირებით, იხ. *რობაქიძე ს.*, ინსაიდერული ინფორმაციის ბოროტად გამოყენებით დადებული გარიგებები და კერძო-სამართლებრივი შედეგები, კრებული: საკორპორაციო სამართლის კრებული I, *ბურდული ი.*, (რედ.), თბ., 2011, 159-260; *Cahn A., Donald D. C.*, *Comparative Company Law, Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA*, Cambridge University Press, 2011, 454-463.

⁴⁹ შეად. *ცერცვაძე ლ.*, დირექტორის მოვალეობები კომპანიის შერწყმისას და საკონტროლო პაკეტის გასხვისებისას (შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი აშშ-ის, უპირატესად დელავერის შტატის, ევროკავშირისა და ქართული სამართლის მაგალითზე), თბ., 2015, 119-124.

⁵⁰ *Cahn A., Donald D. C.*, *Comparative Company Law, Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA*, Cambridge University Press, 2011, 342.

⁵¹ Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.60, Official Comment No. 1.

⁵² პირველად, ასეთი ტერმინოლოგიური ჩანაწერი ჩნდება 2005 წლის ცვლილებით. იხ. საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, სსმ, 40, 18/07/2005 (ძალადაკარგულია, 01/01/2022).

⁵³ საინტერესთა კონკურენციის აკრძალვის წესის დადგენა დირექტორის მოვალეობასთან, რომ არ მიიღოს მესამე პირისგან სარგებელი, რომელიც მის დირექტორად ყოფნას ან დირექტორის სახით მოქმედებას ან უმოქმედობას უკავშირდება. იხ. *French D., Mayson S., Ryan C.*, *Company Law*, 26th ed., Oxford University Press, 2010, 498.

⁵⁴ *ჯუღელი გ.*, კაპიტალის დაცვა სააქციო საზოგადოებაში, თბ., 2016, 249.

⁵⁵ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, მუხლი 208, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

⁵⁶ აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ ერთგულების მოვალეობის დარღვევის სხვა ტიპის გამოვლინება, როგორც არის კონკურენციის აკრძალვა, საქმიანი შესაძლებლობის მითვისება, მშსკ-ის ახალი რედაქციით ზოგად ნაწილშია წარმოდგენილი მაშინ, როცა კანონის პროექტში (სარეგისტრაციო კოდი: 00000000.00.00.016578, საკანონმდებლო მაცნე, 13/08/2020) ინტერესთა კონფლიქტი მათთან ერთად იყო წარმოდგენილი 56-ე მუხლის სახით. ზოგადი ნაწილიდან ინტერესთა კონფლიქტის კერძო ნაწილში და ისიც მხოლოდ სს-ის მომწესრიგებელ ნორმებში გადატანას, შინაარსობრივი და ფუნქციონალური ასხნა შეიძლება მოეძებნოს. კერძოდ, ინტერესთა კონფლიქტის კორპორაციულ სამართლებრივი ზემოთ გაანალიზებული საფუძველი, შინაარსობრივად, სს-ს უკავშირდება, როდესაც, მათ შორის, დაუინტერესებელი დირექტორის მიერ უნდა გასაჯაროვდეს დაკავშირებულ პირთან დადებული გარიგება. იხ. *ენრიკესი ლ.*, *ჰერტიგი ფ.*, *კანდა ჰ.*, *პარგენდლერი მ.*, დაკავშირებულ პირთა შორის დადებული გარიგებები, კრებული: საკორპორაციო სამართლის ანა-

ინტერესთა კონფლიქტის მონესრიგება, მისი კლასიკური გააზრებით, პირველად საქართველოს „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“ კანონში აისახა.⁵⁷ თუმცა, ეს კანონი ინტერესთა კონფლიქტის მიზნობრივ სუბიექტს გამოყოფს ანგარიშვალდებული სანარმოს სახით.⁵⁸ ანგარიშვალდებულ სანარმოს განმარტავს „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონი, რომლის თანახმადაც, ანგარიშვალდებულ სანარმოდ მიიჩნევა საჯარო ფასიანი ქალაქების ემიტენტი, რომელიც „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად არის დაფუძნებული.⁵⁹ საჯარო ფასიანი ქალაქი ეწოდება იმ კლასის ფასიან ქალაქს, რომელიც განთავსდა საჯარო შეთავაზების საფუძველზე ან/და დაშვებულია სავაჭროდ საფონდო ბირჟაზე.⁶⁰ ბუნებრივია, ფასიანი ქალაქებით ვაჭრობის შინაარსი სამიზნე სუბიექტის სპეციფიკურობას განაპირობებდა და ეს ასეც მოხდა. თუმცა, კაპიტალის ბაზრის შინაარსი,⁶¹ შეიძლება ითქვას, რომ საკორპორაციო სამართლის (მისი ფართო გაგებით) კიდევ უფრო კონკრეტული მიმართუ-

ტომია: შედარებითი და ფუნქციური მიდგომა, (მთარგმნელები) ქოჩიაშვილი ა., მაისურაძე დ., (რედ.) ვაბელია თ., მე-3 გამოც., თბ., 2019, 249. ენ. დაუინტერესებელი (მონვეული) დირექტორის საკითხი საკუთრებისა და კონტროლის გამიჯვნის პოზიტიურსამართლებრივი გამოვლინებაა და როგორც წესი, ღია (საჯარო) სს-ის კორპორაციული მართვის ფუნქციონირებას უკავშირდება. ეს მას (სს-ს) განასხვავებს ყველა სხვა სამართლებრივი ფორმისაგან, რომლებიც მიჩნეულ არიან ე.წ. დახურულ ბიზნეს საქმიანობის განმახორციელებელ სამენარმეო საზოგადოებებად, სადაც მმართველი ორგანოს ფორმირება, უპირატესად, პარტნიორთა სტრუქტურულიდან ხდება. იხ. მახარობლიშვილი გ., კაპიტალურ საზოგადოებათა სტრუქტურაში ფუნდამენტური ცვლილებების განხორციელება კორპორაციულ-სამართლებრივ ქმედებათა (შექმენა-შერწყმა) საფუძველზე, თბ., 2014, 33. ასეთ შემთხვევაში, პარტნიორი და მმართველი ორგანოს წევრის იდენტიურობა კორპორაციულ-სამართლებრივ დაცვის ისეთი სტანდარტის ამოქმედებას ხდის შესაძლებელს, როგორც (პარტნიორის) ერთგულების მოვალეობა, დომინანტური მდგომარეობის ბოროტად გამოყენება, მნიშვნელოვანი გარეგნობა და მისი დადების წესი და სხვა (მაგალითად, წესდებისმიერი შეთანხმებით დადგენილი დამატებითი დაცვის საშუალება და) სტანდარტებია. ხსენებულ მსჯელობას ავსებს ისიც, რომ მშსკ-ის ახალი რედაქციის პირველივე მუხლით დეკლარირებული დისპოზიციურობის პრინციპიდან გამომდინარე, ინტერესთა კონფლიქტის შინაარსობრივი მონესრიგება, სხვა სამართლებრივ ფორმათა წესდებით შეიძლება გათვალისწინებული იქნეს. იხ. ბურდული ი., მახარობლიშვილი გ., თოხაძე ა., ზუბიტაშვილი ნ., ალადაშვილი გ., მალრაძე გ., ეგნატაშვილი დ., საკორპორაციო სამართალი, თბ., 2021, 186. აღნიშნული დაშვება, დისპოზიციურობის პრინციპთან ერთად, ნების კერძო ავტონომიის ფარგლებში ჯდება, რაც ზოგადი კერძო სამართლით განმტკიცებული პრინციპია. იხ. ჭანტურია ლ., სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, ნიგნი I, ჭანტურია ლ., (რედ.), თბ., 2017, პირველი მუხლი, ვ. 5,8,20. შეჯამების სახით უნდა ითქვას, რომ კანონმდებელმა ინტერესთა კონფლიქტის მაღალი სტანდარტი სს-ის, როგორც მსხვილი კაპიტალის ორგანიზებული მართვის სამართლებრივ ფორმასთან მიმართებით, იმპერატიულად დაადგინა და ამით მისი განსაკუთრებული სამართლებრივი და ეკონომიკური შინაარსი (დატვირთვა), მათ შორის, ამ ფორმით, დაადასტურა.

⁵⁷ საქართველოს კანონი „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“, 16¹ მუხლი, საქართველოს პარლამენტის უწყებანი, 1(8) 14/01/1999.

⁵⁸ ანგარიშვალდებული სანარმოს შინაარსთან დაკავშირებით, იხ. მახარობლიშვილი გ., კაპიტალურ საზოგადოებათა სტრუქტურაში ფუნდამენტური ცვლილებების განხორციელება კორპორაციულ-სამართლებრივ ქმედებათა (შექმენა-შერწყმა) საფუძველზე, თბ., 2014, 34-42.

⁵⁹ საქართველოს კანონი „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“, მე-9 მუხლის პირველი პუნქტი, საქართველოს პარლამენტის უწყებანი, 1(8) 14/01/1999.

⁶⁰ საქართველოს კანონი „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“, მე-2 მუხლის 36-ე პუნქტი, საქართველოს პარლამენტის უწყებანი, 1(8) 14/01/1999.

⁶¹ ბურდული ი., მახარობლიშვილი გ., ეგნატაშვილი დ., ებანოიძე თ., კაპიტალის ბაზრის ფუნქციონირების უნარიანობა: არსებული რეალობა და რეფორმის აუცილებლობა, ბურდული ი., (რედ.), თბ., 2017, 19-67.

ლებაა და ის არ მოიცავს ყველა ტიპის სს-ს – ის მოიცავს (და მოიცავდა) მხოლოდ ანგარიშვალდებულ სს-ს.⁶² შესაბამისად, „მენარმეთა შესახებ“ საქართველო კანონის ახალმა რედაქციამ ინტერესთა კონფლიქტის მომწესრიგებელი ნორმა სს-ის ნაწილში გაითვალისწინა და არსობრივი და თვისებრივი თანხვედრით, „გაიზიარა“ ფასიანი ქაღალდების ბაზრის კანონმდებლობით მოწესრიგების სულისკვეთება.⁶³ ორივე კანონის რეგულაციას ერთი პათოსის სამი ქვემიმართულება აერთიანებს: ა) აწესრიგებს სამენარმეო საზოგადოებისა და მმართველი ორგანოს წევრის ინტერესს შორის კოლიზიას და ახდენს მისი შედეგების პრევენციურებას, ბ) ეხება უშუალოდ გარიგებას, სადაც ჩართულია დაინტერესებული პირი, გ) მოითხოვს ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი გარიგების შესახებ ინფორმაციულ გახსნილობას. შედეგად, ინტერესთა კონფლიქტის, როგორც აქამდე არსებული ქართული კანონმდებლობა, ისე მშსკ-ით ახლად დადგენილი რეგულაცია მოქმედებაში ინტერესთა კონფლიქტს აწესრიგებს, რასაც უპირობო საფუძვლად გარიგება განესაზღვრა.⁶⁴

⁶² აღნიშნულ საკითხთან მიმართებით ანალიზის შესრულებისას, საინტერესო დაკვირვება უნდა იქნეს გათვალისწინებული: „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონის მოწესრიგება ყველა ტიპის სააქციო საზოგადოებას ვერ მოიცავს, რამდენადაც პრესკრიფციად წარმოდგენილი აქვს „ანგარიშვალდებულებული სანარმო“ შინაარსი. შესაბამისად, „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის ახალმა რედაქციამ ინტერესთა კონფლიქტის მომწესრიგებელი რეგულაცია, იმპერატიულად, მხოლოდ სს-ის მიმართ დაადგინა, თუმცა, მათ შორის ანგარიშვალდებულებული სანარმო არ უნდა მოვიზიაროთ, რადგან ფასიანი ქაღალდების ბაზრის კანონმდებლობა კიდევ უფრო სპეციფიკურია და ასეთ დროს მისი რეგულაცია უნდა იქნეს გამოყენებული. მაგრამ, მსჯელობა რთულდება თავად ანგარიშვალდებულებული სანარმოს „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი დეფინიციის (იხ. მე-9 მუხლის პირველი პუნქტი) განმარტებისას, რამდენადაც ის აქცენტს აკეთებს მშსკ-ის მიხედვით დაფუძნებულ ნებისმიერ სანარმოზე, რომელიც გამოუშვებს საჯარო ფასიან ქაღალდს, ანუ განათავსებს ფასიან ქაღალდს საჯარო შეთავაზების საფუძველზე ან დაშვებული იქნება სავაჭროდ საფონდო ბირჟაზე. თეორიულად, ეს განმარტება ყველა სამართლებრივ ფორმას შეიძლება შეეხოს, რა თქმა უნდა, კაპიტალის მეორადი ბაზრის სპეციალურ მოთხოვნათა მხედველობაში მიღებით. თუმცა, ასევე თეორიულად, თუ შპს დააკმაყოფილებს ანგარიშვალდებულ სანარმოდ კვალიფიციურებისათვის აუცილებელ კრიტერიუმებს, მასზე გავრცელდება უშუალოდ „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონის 16¹ მუხლის მოთხოვნები და ზემოთ ხსენებული დისპოზიციურობაზე დაფუძნებით, შპს-ის წესდებაში ინტერესთა კონფლიქტის სს-ის (მშკ-ის 208-ე მუხლის) მსგავსად მოწესრიგება) ფასიანი ქაღალდების ბაზრის კანონმდებლობის სასარგებლოდ.

⁶³ ლოგიკურია, რომ გარკვეული დიფერენცირება ორი სხვადასხვა კანონის მიზნებიდან გამომდინარე, არსებობს.

⁶⁴ თუმცა, აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ ქართულ კანონმდებლობაში ინტერესთა კონფლიქტის მხოლოდ გარიგების დონეზე განსაზღვრა, მის შედარებით ვიწრო გაგებასთან გვაკავშირებს. ინტერესთა კონფლიქტის პრაქტიკულად გამოვლენადი სახე მხოლოდ გარიგების „საკუთარ თავთან“ დადება კი არ არის, არამედ ის ასევე ეხება ინტერესთა კონფლიქტს სატენდერო შეთავაზებისას, ინტერესთა კონფლიქტს ინსაიდერული ინფორმაციის ვაჭრობისას და ინტერესთა (პოტენციურ) კონფლიქტს სამენარმეო საზოგადოების ბიზნეს (საქმიანი) შესაძლებლობის მითვისებისას. იხ. *Pinto R.A., Understanding Corporate Law, 3rd ed., Lexisnexis, 2009, 241-242.* მაგალითად, ე.წ. თვით-ტენდერის მაგალითია გაანალიზებული საქმეში *Unocal Corp. v. Mesa Petroleum Co., 493 A.2d 946 (Del. 1985)*, სადაც განხილულ იქნა კორპორაციის მიერ საკუთარი აქციების მიმართ გამოცხადებული თვით-ტენდერის ნამდვილობა, რაც გამორიცხავდა აქციონერის მტრულ სატენდერო შეთავაზებაში მონაწილეობის შესაძლებლობას.

3. ინტერესთა კონფლიქტის კატეგორიზაცია

საკორპორაციო სამართლის სისტემა ითვალისწინებს სამენარმო საზოგადოების ფუნქციონირებისთვის აუცილებელ კომპონენტებს სხვადასხვა ინსტიტუტისა და სტრატეგიის სახით. ასეთ ინსტიტუციურ გამოვლინებად შეიძლება ჩაითვალოს ფიდუციური მოვალეობა და მისი ქვესახე ერთგულების მოვალეობა, ხოლო ერთგულების მოვალეობის კეთილსინდისიერი დაცვის სტრატეგიად – ინტერესთა კონფლიქტი.⁶⁵ მისი შინაარსი ბაზირებულია ინდივიდის, როგორც *ჰომო ეკონომიკუსის* პირადი სარგებლის გენერირების მოტივირებულ ქცევაზე. ნორმატიულ დონეზე განსაზღვრული კორპორაციულსამართლებრივი რეგულაციის ფუნქციური მიზანი *ჰომო ეკონომიკუსში* მატერიალური თუ არამატერიალური ქონებრივი სარგებლის მოტივის პრევენციული კონტროლია, რასაც შედეგობრივად მისი ქცევის კონვენციურ-რაციონალურ დონემდე აწევა უნდა მოჰყვეს. რა თქმა უნდა, ეს მხოლოდ პოზიტიური სამართლით მონესრიგებული რეგულაციური არეალია, რომელიც ვერ დაფარავს ინდივიდის ქცევის ფსიქო-ნერვულ ნაწილში ფორმირებულ მოტივს, *Inter Alia* ქცევითი ეკონომიკის ისეთ ასპექტს, როგორც შეზღუდული რაციონალობის დოქტრინა,⁶⁶ მაგრამ სრულად ხელეწიფება თაღლითური ქმედების საფრთხისა და მისი ეკონომიკურ-სამართლებრივი შედეგების პრევენცირება. ამიტომ, მნიშვნელოვანია იმ მიმართულების ანალიზი, რომელიც ინტერესთა კონფლიქტის სახეთა კლასიფიცირების შესაძლებლობას იძლევა.

ინტერესთა კონფლიქტის სახეთა კლასიფიკაცია დაფუძნებულია განსხვავებული ინტერესის მქონე პირთა კავშირ-ურთიერთობის ფორმასა და შინაარსზე. ფორმის მიხედვით, ინტერესთა კონფლიქტის კონსტრუქციას ორი ან მეტი მონაწილე სუბიექტი (მისი ინტერესი) შეიძლება ჰყავდეს (ჰქონდეს).

პირველი და ყველა ალტერნატიული მოდელირების შემთხვევაში, ურთიერთობის ერთ-ერთი სუბიექტი სს და მისი, როგორც ორგანიზაციული წარმონაქმნის, ინტერესი ან პოტენციური ინტერესია.

მეორე, სს-ის მმართველობითი უფლებამოსილების მქონე პირი და მისი პირადაპირი ან ირიბი ინტერესია.

მესამე, დაკავშირებული პირის ინტერაქცია დაინტერესებულ პირთან, რომლის პირადი ინტერესით განპირობებული მოტივი სს-თვის შეიძლება პოტენციურ ეკონომიკურ საფრთხეს შეიცავდეს.

შინაარსობრივად, ჩამოთვლილ სამ კატეგორიაში თავსდდება ყველა ის კონსტრუქცია, რომელსაც, ვინრო და ფართო გაგებით, მასში მონაწილე სუბიექტებს, ინტერესთა კონფლიქტის განზომილებაში წარმოსახავს. ფართო გაგებით და ინსტიტუციურად, ინტერესთა კონფლიქტი წარმოიქმნება ა) კორპორაციის ე.წ. ბიზნეს შესაძლებლობის მითვი-

---

⁶⁵ *Cahn A., Donald D. C., Comparative Company Law, Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA, Cambridge University Press, 2011, 341.*

⁶⁶ *ჯიბუტი ს., კაპიტალის ბაზარზე მცირე ინვესტორთა ინტერესების დაცვის თანამედროვე სამართლებრივი პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები, თბ., 2016, 42-45.*

სების⁶⁷ მცდელობისას,⁶⁸ ბ) ინსაიდერული ინფორმაციით ვაჭრობისას,⁶⁹ ხოლო ვინრო გაგებით⁷⁰ – საკუთარ თავთან ან დაკავშირებულ პირთან გარიგების⁷¹ დადებისას.⁷²

უნდა განიმარტოს ის გარემოება, რომ ინტერესთა კონფლიქტის ნებისმიერ კონსტრუქციაში სს-ის ინტერესის არსებობა არ ნიშნავს ყველა სავარაუდო გარიგებაში სს-ის, როგორც მხარის მონაწილეობას. მაგალითად, კორპორაციული შესაძლებლობის მითვისების შემთხვევაში,⁷³ ზიანი ადგება სამენარმეო საზოგადოებას,⁷⁴ თუმცა გარიგების მხარედ ხელმძღვანელი პირი, დამოუკიდებლად, პირადი სარგებლის მიღების მიზნით შეიძლება გამოდიოდეს და არა სს-ის სახელითა და მის სასარგებლოდ.⁷⁵ მსგავსი სამართლებრივი კაუზა ინსაიდერული ინფორმაციით ვაჭრობის შემთხვევაში.⁷⁶ რაც შეეხება საკუთარ თავთან თუ დაკავშირებულ პირთან გარიგების დადების ე.წ. კლასიკურ ინტერესთა კონფლიქტის სახეებს, გარიგებაში წარმოდგენილ ერთ-ერთ მხარედ ყოველთვის სს გვევლინება, რომელსაც დასაბუთებული დადებული გარიგებიდან კონკრეტული სამართლებრივი და ეკონომიკური შედეგი უშუალოდ შეეცხება.⁷⁷

⁶⁷ Cahn A., Donald D. C., Comparative Company Law, Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA, Cambridge University Press, 2011, 342.

⁶⁸ ზუბიტაშვილი ნ., კორპორაციული შესაძლებლობის დოქტრინა ამერიკულ და ქართულ სამართალში, „სამართლის ჟურნალი“, №2, 2013, 44-56; ბურდული ი., მახარობლიშვილი გ., თოხაძე ა., ზუბიტაშვილი ნ., ალადაშვილი გ., მალრადე გ., ევნატაშვილი დ., საკორპორაციო სამართალი, თბ., 2021, 180-184; ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბ., 2006, 341-350.

⁶⁹ ნაშრომის მიზნიდან გამომდინარე, ინტერესთა კონფლიქტის ე.წ. ფართო გაგება, დამატებით ანალიზს არ ექვემდებარება.

⁷⁰ მას, სხვაგვარად, შეიძლება ინტერესთა კონფლიქტის კლასიკური გაგება ეწოდოს.

⁷¹ „გარიგების“ სახეთა შორის, სს-თან მიმართებაში, ცალკე იქნა გამოყოფილი ე.წ. მნიშვნელოვანი გარიგების ცნება და მისი დადების წესი, რომელიც, თეორიულად, შეიძლება შეიცავდეს ინტერესთა კონფლიქტის ნიშნებს. თუმცა, ინტერესთა კონფლიქტის ნიშნების არსებობის შემთხვევაში, გამოყენებულ უნდა იქნეს სპეციალური ნორმა ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ. იხ. საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 223-ე, 224-ე მუხლი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

⁷² შეად. ცერცვაძე ლ., დირექტორის მოვალეობები კომპანიის შერწყმისას და საკონტროლო პაკეტის გასხვისებისას (შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი აშშ-ის, უპირატესად დელავერის შტატის, ევროკავშირისა და ქართული სამართლის მაგალითზე), თბ., 2015, 132-133; Gevurtz F. A., Corporation Law, West Group, 2000, 321.

⁷³ Davies P., Introduction to Company Law, 2nd ed., Oxford University Press, 2010, 162.

⁷⁴ კორპორაციის შესაძლებლობის მითვისებისას, ასევე, მოქმედებს ე.წ. No Profit Rule. იხ. Davies P., Introduction to Company Law, 2nd ed., Oxford University Press, 2010, 177-182.

⁷⁵ ინტერესთა კონფლიქტი, ბუნებრივია, კორპორაციული შესაძლებლობის მითვისების შემთხვევაშიც არის სახეზე, თუმცა, კლასიკური გაგების ინტერესთა კონფლიქტისაგან განსხვავებით, მაგალითად, გარიგების ბათილობის მოთხოვნა გართულდება, თუ ქონებრივი სიკეთის მესაკუთრე თავად კორპორაცია აღარ არის. მაგრამ, თუ კორპორაციის შესაძლებლობას დირექტორი მითვისებს იმგვარად, რომ ის გარიგებაში შევა მის მიერვე წარმოდგენილ კორპორაციასთან, მაშინ კორპორაციას შეუძლია მისთვის კუთვნილი სარგებლის მოთხოვნა ტრანზაქციის ანულისების გარეშე. იხ. Palmiter A. R., Corporations, Examples and Explanations, 5th ed., Aspen Publisher, 2006, 241.

⁷⁶ ინსაიდერული ინფორმაციის გამოყენებით დადებული გარიგებებისა და მათ კერძოსამართლებრივ შედეგებთან დაკავშირებით, იხ. რობაქიძე ს., ინსაიდერული ინფორმაციის ბოროტად გამოყენებით დადებული გარიგებები და კერძო-სამართლებრივი შედეგები, კრებულში: საკორპორაციო სამართლის კრებული I, ბურდული ი., (რედ.), თბ., 2011, 226-255.

⁷⁷ შედარებით მაღალი სტანდარტია „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი, რომელიც არა მხოლოდ დაინტერესებული პირის მიერ წარმოდგენილი ანგარიშვალდებული სს-ის მხრიდან გარიგების დადებას ეხება, არამედ ის მოიცავს ანგარიშვალდებული სს-ის შეიღობილ სანარმოსაც, რომელშიც ის 50%-ზე მეტს ფლობს. იხ. საქართველოს კანონი

4. ინტერესთა კონფლიქტის არსი და მისი გამოვლენის მოდელირებული ვარიაციები

4.1. ინტერესთა კონფლიქტის არსის განმსაზღვრელი ძირითადი ელემენტები

ერთგულების მოვალეობის დარღვევის მოტივი პირადი ეკონომიკური სარგებელია, რაც ინტერესისა და ვალდებულების კონფლიქტის შედეგია. ერთია ინტერესთა კონფლიქტის ფიდეუციური მოვალეობის დარღვევის საფუძვლად მოაზრება და მეორე, მისი შინაარსი. არსებობს ინტერესთა კონფლიქტის ცნების განმსაზღვრელი ელემენტები და არსებობს მისი პრაქტიკული გამოვლინების განსხვავებული შემთხვევები.

სს-ში საკანონმდებლო დონეზე მოწესრიგებული ინტერესთა კონფლიქტის არსი დაფუძნებულია რამდენიმე ფორმალურ და მატერიალური ხასიათის ელემენტზე.⁷⁸ ეს ელემენტებია:

- ა) გარიგება ან გარიგების დადება;
- ბ) ხელმძღვანელი პირი;
- გ) ხელმძღვანელი პირის დაინტერესებულად შერაცხვის საფუძვლები;
- დ) დაინტერესებულ პირთან დაკავშირებული პირის ცნება;⁷⁹
- ე) გარიგების დამტკიცების თაობაზე გადაწყვეტილების მიმღები ორგანო, გადაწყვეტილების მიღების წესი და შინაარსი;
- ვ) ინფორმაციის გახსნილობა გარიგების შესახებ;
- ზ) გარიგების სამართლებრივი შედეგები;
- თ) გარიგების ეკონომიკური შედეგები.⁸⁰

ინტერესთა კონფლიქტი შეიძლება განიმარტოს როგორც სიტუაცია, როდესაც პირს ან კორპორაციას ისეთი მდგომარეობა უკავია, რომლის გამოყენებითაც შესაძლებელია პირადი ან კორპორაციული სარგებლის მიღება, რომელიც განსხვავდება პირის სს-თან არსებული სახელშეკრულებო ურთიერთობიდან გამომდინარე ანაზღაურებისგან.⁸¹ ინტერესთა კონფლიქტის შინაარსი ევროპის ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (შემდგომში – ეთგო) პრინციპებშიც არის წარმოდგენილი: ინტერესთა კონფლიქტი დაკავშირებული გარიგების თვისებრივად სახასიათო ელემენტია, რაც აკრძალვის ნაცვლად,⁸² სწორად უნდა იქნეს მართული კორპორაციისა

„ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ,“ მე-16¹ მუხლი, მე-2 პუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

⁷⁸ Cahn A., Donald D. C., *Comparative Company Law, Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA*, Cambridge University Press, 2011, 338.

⁷⁹ დაკავშირებული პირის განმარტებისთვის, იხ. საქართველოს კანონი „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ,“ მე-2 მუხლი, მე-11 პუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

⁸⁰ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021. შეად. Delaware General Corporation Law, § 144.

⁸¹ „კორპორაციული მართვის კოდექსი კომერციული ბანკებისთვის,“ ინტერესთა კონფლიქტი, სბა, IFC, 2009.

⁸² Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G., *Commentaries and Cases on the Law of Business Organization*, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 276.

და აქციონერის ინტერესების დაცვით.⁸³ მისი მართვის მექანიზმად გამოყენებულ უნდა იქნეს ეფექტიანი მონიტორინგი და ინფორმაციის გახსნილობა.⁸⁴

4.2. ინტერესთა კონფლიქტის მოდელირებული ვარიაციები

4.2.1. „პირდაპირი“ ინტერესთა კონფლიქტი

ინტერესთა კონფლიქტის ე.წ. კლასიკური ფორმა გულისხმობს სს-სა და მის ხელმძღვანელ პირს შორის გარიგების დადებას,⁸⁵ როდესაც ორივე მხარეს ერთი და იგივე პირია. მას „პირდაპირი“⁸⁶ ინტერესთა კონფლიქტსაც უწოდებენ.⁸⁷ სხვა სიტყვებით, ინტერესთა ხსენებული კონფლიქტის სახეს დაინტერესებულ დირექტორთან გარიგების დადებასაც უწოდებენ, სადაც ის იღებს ისეთი ტიპის შემოსავალს, რომელიც, იმავდროულად, აქციონერთათვის წილთა პროპორციულად არ არის გაზიარებული და განაწილებული,⁸⁸ ე.ი. დაინტერესებული ხელმძღვანელი პირის⁸⁹ მიერ სარგებლის გენერირება აქციონერთა და კორპორაციის ინტერესების ხარჯზე სრულდება.⁹⁰ გარიგების პოტენციური

⁸³ ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი გარიგების დადების აკრძალვა აქციონერს უფრო ძვირი შეიძლება დაუჯდეს, ვიდრე მისგან მომდინარე სარგებელი იქნება. იხ. *Davies P.*, *Introduction to Company Law*, 2nd ed., Oxford University Press, 2010, 163-164.

⁸⁴ G20/OECD Principles of Corporate Governance, II. The Rights and Equitable Treatment of Shareholders and Key Ownership Function, 2015, 25-26. შეად. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 26 სექტემბრის ბრძანება 215/04 „კომერციული ბანკების კორპორაციული მართვის კოდექსის დამტკიცების თაობაზე“, მე-3 მუხლის მე-4 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 27/09/2018.

⁸⁵ *Palmiter A. R.*, *Corporations, Examples and Explanations*, 5th ed., Aspen Publisher, 2006, 232. ასევე, იხ. *ბაქაძური ნ., გელტერი მ., ცერცვაძე ლ., ჟულელი გ.*, საკორპორაციო სამართალი, სახელმძღვანელო იურისტებისათვის, თბ., 2019, 103-106.

⁸⁶ Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.60, Official Comment No. 4.

⁸⁷ *Gevurtz F. A.*, *Corporation Law*, West Group, 2000, 351. იხ. საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-2 პუნქტის ა) ქვეპუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

⁸⁸ *Pinto R.A.*, *Understanding Corporate Law*, 3rd ed., Lexisnexis, 2009, 243.

⁸⁹ „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონისგან განსხვავებით, ფასიანი ქაღალდების ბაზრის კანონმდებლობა დაინტერესებული პირის კატეგორიაში იმ აქციონერსაც მოიაზრებს, რომელიც ანგარიშვალდებული სს-ის ხმათა საერთო რაოდენობის 20% ან 20%-ზე მეტს ფლობს. იხ. საქართველოს კანონი „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“, 16¹ მუხლი, პირველი პუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998. შესაბამისად, დამატებითი აქცენტი გაკეთებულია აქციონერთა საერთო კრების გადაწყვეტილებაზე გავლენის მოხდენის შესაძლებლობასა და აქციონერის, როგორც დაინტერესებული პირის სუბიექტზე. იხ. *Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G.*, *Commentaries and Cases on the Law of Business Organization*, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 295-300.

⁹⁰ უცხოურ სასამართლო პრაქტიკაში არსებობს პოტენციურ ინტერესთა კონფლიქტის ბევრი განხილული ვერსია. საქმეში *Sinclair Oil Corp. v. Levien*, 280 A.2d 717 (Del. 1971) სასამართლო დავის საფუძველი დივიდენდის განაწილების შესახებ მიღებული გადაწყვეტილება გახდა. *Sinclair* კორპორაციამ სრულ საკუთრებაში არსებულ შვილობილ კომპანიაში *Sinclair Venezuelan Oil Company (Sinven)* მიიღო დივიდენდის განაწილების გადაწყვეტილება, რის შედეგადაც წარმოიშვა დაახლოებით ისეთი მდგომარეობა, რომ გადაწყვეტილება დივიდენდის განაწილების თაობაზე მიღებული ყოფილიყო ისეთ კორპორაციაში, სადაც ხელმძღვანელი პირი ამავე კორპორაციის აქციების მფლობელია და თანხას მიიღებდა დირექტორი, როგორც აქციონერი. *Sinven* კორპორაციის აქციონერებმა *Sinclair*-ის წინააღმდეგ შეიტანეს დერივაციული სარჩელი, სადაც მიეთითებოდა მოვალეობის დარღვევა. კერძოდ, *Sinclair* კორპორაციამ გამოიყენა მისი „ძალაუფლება“ და მიიღო გადაწყვეტილება გადაამეტებული დივიდენდის განაწილების თაობაზე *Sinven* კორპორაციაში, რად-

ზიანი მის ორივე მხარეს ერთი პირის ყოფნიდან წარმოიშობა: გარიგების ორივე მხარეს ერთი და იგივე პირის არსებობისას, მოლაპარაკება ან/და ვაჭრობა გამოირიცხება.⁹¹

საკუთარ თავთან დადებული ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი გარიგების გავრცელებული ვარიანტი ანაზღაურების საკითხია,⁹² როდესაც კორპორაცია მის ხელმძღვანელ პირთან კომპენსაციის საკითხზე თანხმდება.⁹³ ეს ქმნის საფუძველს, რომ ხელმძღვანელ პირთან ანაზღაურების ძვირადღირებული პაკეტი იქნეს შეთანხმებული, რაც აქციონერთა ხარჯზე მიიღწევა.⁹⁴ ანაზღაურების განსაზღვრული პაკეტის გარეშე, სს-ის წარმომადგენლობით კორპორაციულ თანამდებობას პირი არ დათანხმდება, თუ სახეზე არ იქნება საგამონაკლისო ტიპის შემთხვევა. მაგალითად, ე.წ. დახურულ სააქციო საზოგადოებაში საკონტროლო პაკეტის მქონე აქციონერი სწორედ იმიტომ მიისწრაფვის დირექტორის პოზიციისკენ, რათა ინვესტირებული კაპიტალი დამატებითი ანაზღაურების გარეშე⁹⁵ დაიცვას.⁹⁶ თუმცა, ღია (საჯარო) სს-ში,⁹⁷ სადაც აქციონერთა სტრუქტურა დანაწევრებულია (*Dispersed*)⁹⁸ და არ არსებობს საკონტროლო პაკეტის მქონე აქციონერი,⁹⁹

გან მას ესაჭიროებოდა დამატებითი ფინანსები. სადავო საკითხთან დაკავშირებული კითხვის მთავარი არსი ის იყო, თუ რატომ არ უნდა ჩათვლილიყო ასეთი გარიგება ინტერესთა კონფლიქტის შემცველ გარიგებად ან საკუთარ თავთან დადებულ გარიგებად. სასამართლოს პასუხი უნდა გაცეცა კითხვაზე „მიიღო თუ არა მშობელმა კორპორაციამ რაიმე უმცირესობაში მყოფი აქციონერების გამორიცხვით და მათ ხარჯზე?“ სასამართლომ ჩათვალა, რომ *Sinclair* კორპორაციის მიერ დივიდენდის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილება არ ყოფილა საკუთარ თავთან დადებული გარიგება, რადგან მშობელ კორპორაციას შვილობილი კორპორაციის უმცირესობაში მყოფი აქციონერების ხარჯზე არაფერი მიუღია – ყველა აქციონერს წილის პროპორციული დივიდენდი მიეკუთვნა. კიდევ ერთი საინტერესო გარემოებაა აღნიშნული, რომ მოცემულ საქმეში, დივიდენდის განაწილების შესახებ მიღებული გადაწყვეტილების სამართლიანობის (*Fairness Test*) შემოწმება დივიდენდის გაცემის ყველა შემთხვევას დაუქვემდებარებდა მსგავსი მაღალი სტანდარტით შემოწმებას, რაც უტოპიურ შედეგამდე მიიყვანდა სასამართლოს.

⁹¹ *Cox J. D., Hazen T. L., The Law of Corporations, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 190.*

⁹² *Cahn A., Donald D. C., Comparative Company Law, Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA, Cambridge University Press, 2011, 338.*

⁹³ დირექტორის ანაზღაურების საკითხი კარგი კორპორაციული მართვის ეფექტურობის განმსაზღვრელია. იხ. ბაზლაძე თ., დირექტორის ანაზღაურება, როგორც ეფექტური კორპორაციული მართვის წინაპირობა მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის შედეგად მიღებული გამოცდილების მაგალითზე, კრებულში: საკორპორაციო სამართლის კრებული III, ბურდული ი. (რედ.), თბ., 2015, 119-151.

⁹⁴ მიჩნეულია, რომ ასეთი გარიგების ინტერესთა კონფლიქტის შინაარსი ჩვეულებრივი სამენარმეო საქმიანობის ფარგლებში ექცევა, რის გამოც ის მაინც იმიჯნება დაინტერესებული დირექტორის მიერ ჩვეულებრივი სამენარმეო ხაზისგან განსხვავებული გარიგების შინაარსისგან. იხ. *Pinto R.A., Understanding Corporate Law, 3rd ed., Lexisnexis, 2009, 255.*

⁹⁵ გ ამოსაკვეთია ქართული ნორმის შინაარსი, რომლის მიხედვითაც, თუ სასამსახურო ხელშეკრულება არ შეიცავს ხელმძღვანელი პირის საქმიანობის ანაზღაურების შესახებ ინფორმაციას, მაშინ ივარაუდება, რომ იგი თავის საქმიანობას უსასყიდლოდ ასრულებს. იხ. საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 45-ე მუხლი, მე-3 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

⁹⁶ სწორედ აქ მოიაზრება სამართლებრივი მდგომარეობა, როდესაც სს-ის, აქციონერისა და ხელმძღვანელი პირის ინტერესი ერთმანეთთან თანაფარდობაშია ან/და სრულად ემთხვევა.

⁹⁷ ბურდული ი., სააქციო სამართლის საფუძვლები, I ტომი, თბ., 2010, 126-127.

⁹⁸ “Dispersed Shareholder.” იხ. *Brudney V., Chirelstein M. A., Cases and Materials on Corporate Finance, Foundation Press, 1979, 708-710.*

⁹⁹ საკონტროლო პაკეტის მქონე აქციონერის სარგებელი განსხვავდება უმცირესობაში მყოფი აქციონერისთვის მისაღები სარგებლისგან: მაკონტროლებელ აქციონერს წარმოეშობა ე.წ. ფულადი და არაფულადი კერძო სარგებელი. იხ. კიკვაძე გ., სავალდებულო სატენდერო შეთავაზება, კრებულში: საკორპორაციო სამართლის კრებული III, ბურდული ი. (რედ.), თბ., 2015, 60-66.

მცირე აქციონერის სს-ის ხელმძღვანელად ყოფნის სამოტივაციო განცდა მინიმალური იქნება.¹⁰⁰ აღწერილ მოცემულობას პირდაპირ აწესრიგებს მშსკ-ის ახალი რედაქცია, რომელიც ინტერესთა კონფლიქტის შემცველ გარიგებად აკვალიფიცირებს ხელმძღვანელი პირის მხრიდან ისეთი ტიპის დაინტერესებას, როდესაც ის, ერთი მხრივ, წარმოადგენს სს-ს, ხოლო, მეორე მხრივ, თავად არის გარიგების მეორე მხარე.¹⁰¹ გარიგებაში მონაწილე მხარეთა ხასიათი მომეტებული ინტერესის კონფლიქტის საფრთხეს აყალიბებს, მაგრამ მისი პრევენცირება ქართული საკორპორაციო სამართლით მიღწეულია. კერძოდ, პირდაპირ და იმპერატიულად განისაზღვრა, რომ ხელმძღვანელი პირის მიერ დასაბუთებული/დადებული გარიგება¹⁰² ექვემდებარება სამეთვალყურეო საბჭოს, ან მისი არარსებობის შემთხვევაში – აქციონერთა საერთო კრების მხრიდან წინასწარ დამტკიცებას, სადაც ასეთი დაინტერესების მქონე პირს ეკრძალება ხმის მიცემა.¹⁰³ იმპერატიული მოწესრიგება ინტერესთა კონფლიქტის პოტენციურ საფრთხეს სათავეშივე ანეიტრალებს. პრაქტიკულად, ჩანანერი, რომ „დადებული“ გარიგების თაობაზე დაინტერესებულმა პირმა ინფორმაცია უნდა გაუმჟღავნოს სს-ს, არ იმოქმედებს, რადგან ასეთი გარიგება დადების ეტაპზევე გახსნილია – სს-ის ხელმძღვანელ პირთან სასამსახურო ხელშეკრულებას დებს სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარე ან აქციონერთა საერთო კრების¹⁰⁴ თავმჯდომარე.¹⁰⁵ ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ სასამსახურო ხელშეკრულების განახლება/შეცვლის დროს დაინტერესებულ ხელმძღვანელ პირთან გარიგების შემდგომი მოწონება, თეორიულადაც კი გამორიცხულია. ნებისმიერ სხვა შემთხვევაში, მაგალითად, ხელმძღვანელი პირის მიერ საკუთარი სს-თვის ქონების მიყიდვის ან მისგან ქონების შეძენის,¹⁰⁶ სესხის¹⁰⁷ აღების ან სესხის მიცემის¹⁰⁸ და სხვა თეორიულად დასაშვებ გარიგებაში, ხსენებული მუხლის მოწესრიგება გარიგების დადებამდე და დადების შემდგომ პერიოდზე სრულად ვრცელდება.

¹⁰⁰ *Gevurtz F. A.*, Corporation Law, West Group, 2000, 357.

¹⁰¹ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-2 პუნქტის ა) ქვეპუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

¹⁰² ყურადსაღებია, რომ საკითხი ეხება მხოლოდ დადებული გარიგების გადახედვა-გადასინჯვას, რადგან სუბიექტის პირველად მოწვევა ან დანიშვნა ხელმძღვანელობით თანამდებობაზე, აღწერილი კონსტრუქციის ინტერესთა კონფლიქტს ვერ წარმოშობს.

¹⁰³ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-4 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021. ანალოგიურად არის მოწესრიგებული ფასიანი ქაღალდების ბაზრის კანონმდებლობაში. იხ. საქართველოს კანონი „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“, მე-16¹ მუხლი, მე-5 პუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

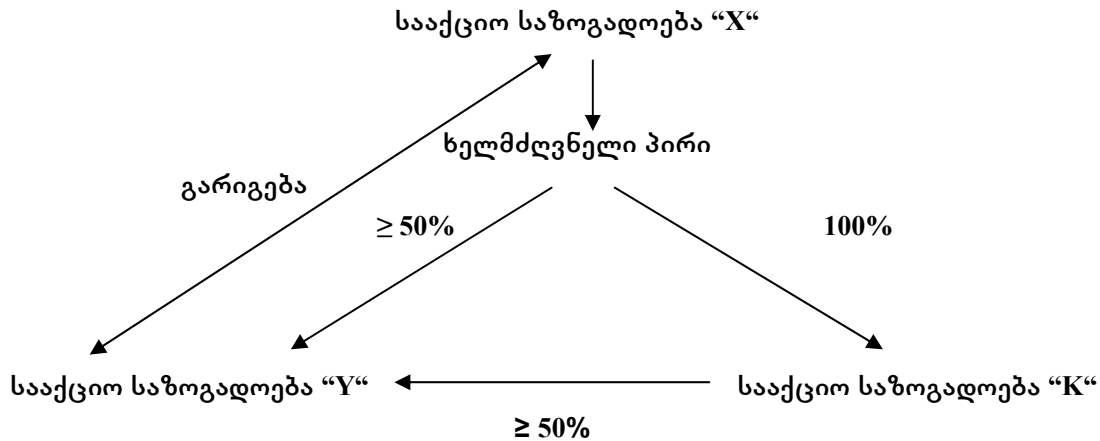
¹⁰⁴ აქციონერთა საერთო კრების ან, ორსაფეხურიან მართვის სისტემაში, სამეთვალყურეო საბჭოს მხრიდან დასაბუთების მოწონება აღიარებულია ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი გარიგების ე.წ. ძლიერი დაცვის მექანიზმად. იხ. *Pinto R.A.*, Understanding Corporate Law, 3rd ed., Lexisnexis, 2009, 252-254.

¹⁰⁵ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 45-ე მუხლი, მე-2 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

¹⁰⁶ *Pinto R.A.*, Understanding Corporate Law, 3rd ed., Lexisnexis, 2009, 244.

¹⁰⁷ აშშ-ში, 2002 წელს მიღებული სარბანეს-ოქსლესის კანონით, ფაქტობრივად, აიკრძალა ხელმძღვანელი პირისთვის პერსონალური დანიშნულების სესხის მიცემა. იხ. *Cox J. D.*, *Hazen T. L.*, The Law of Corporations, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 204-205.

¹⁰⁸ *Cahn A.*, *Donald D. C.*, Comparative Company Law, Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA, Cambridge University Press, 2011, 343.

4.2.2. დაინტერესებულ პირად შერაცხვის საფუძვლები

ხელმძღვანელი პირის ქმედება ან სავარაუდო ქმედება რომ დაექვემდებაროს ინტერესთა კონფლიქტის ნორმატიულ მონესრიგებას,¹⁰⁹ აუცილებელია ყურადღების ვექტორი გადატანილ იქნეს მისი დაინტერესების შინაარსობრივ ელემენტებზე. გარიგების დადება¹¹⁰ უშუალოდ მისი კომპეტენციით წარმოდგენილ სს-თან, როგორც „პირდაპირი“ ინტერესთა კონფლიქტი, გაანალიზებულ იქნა. რაც შეეხება ხელმძღვანელი პირის დაინტერესებულ პირად შერაცხვის სხვა საფუძვლებს, მათი კონსტრუქცია კიდევ უფრო რთულია.¹¹¹

„პირდაპირი“ ინტერესთა კონფლიქტის საპირწონედ, არსებობს „არაპირდაპირი“ ინტერესთა კონფლიქტი,¹¹² როდესაც გარიგებაში წარმოდგენილი კორპორაციის ხელმძღვანელ პირს გარკვეული ინტერესი აქვს ხელმშემკვრელ მეორე მხარესთან, მაგალითად, პირდაპირ ან არაპირდაპირ ფლობს იმ სამენარმეო საზოგადოების¹¹³ წილთა 50 პროცენტს ან 50 პროცენტზე მეტს, რომელიც გარიგების მეორე მხარეა.¹¹⁴ „არაპირ-

¹⁰⁹ შედარებითი ანალიზისთვის, იხილეთ გაერთიანებული სამეფოს „კომპანიების შესახებ“ კანონი, 2006, 175-231 ნაწილები.

¹¹⁰ ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ კანონმდებლობა გარიგების ისეთ შინაარსობრივ მხარეზეც ამახვილებს ყურადღებას, როგორიც მისი ღირებულებაა. კერძოდ, თუ ანგარიშვალდებული სანარმოს აქტივების 10%-ს ან მეტს შეადგენს გარიგების ღირებულება, რომელშიც მონაწილეობს დაინტერესებული პირი, მაშინ ის უნდა შეამოწმოს გარე აუდიტორმა/სერტიფიცირებულმა ბუღალტერმა და უნდა დაამტკიცოს სამეთვალყურეო საბჭომ ან საერთო კრებამ, ხოლო თუ ღირებულება აღემატება 50%-ს – საერთო კრებამ. იხ. საქართველოს კანონი „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“, მე-16¹ მუხლი, მე-5¹, მე-6, მე-7 პუნქტები, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

¹¹¹ French D., Mayson S., Ryan C., Company Law, 26th ed., Oxford University Press, 2010, 491.

¹¹² Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.60, Official Comment No. 4.

¹¹³ „სამენარმეო საზოგადოებაში“ მოიაზრება „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ყველა სამართლებრივი ფორმა, გარდა ინდივიდუალური მენარმის. იხ. საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, მე-2 მუხლი, მე-3 პუნქტი; 208-ე მუხლი, მე-2 პუნქტის ბ) ქვეპუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021. შეად. Delaware General Corporation Law, § 144 (a).

¹¹⁴ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-2 პუნქტის ბ) ქვეპუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021. იხ. სქემა №1. განსხვავებული პროცენტული მაჩვენებელია ფასიანი ქაღალდების ბაზრის კანონმდებლობით დადგენილი, რომელიც წილს აკონკრეტებს და მის შინაარსად განსაზღვრავს არა მხოლოდ ზოგადად წილის ფლობას, არამედ ხმათა საერთო რაოდენობას.

დაპირი“ ინტერესთა კონფლიქტის განსხვავებული ვერსიაა ხელმძღვანელ პირთან დაკავშირებული პირის გარიგებაში¹¹⁵ მონაწილეობის ფაქტი.¹¹⁶

ინტერესთა კონფლიქტის ფაქტობრივი გამოვლინების სხვა სახე ორ ან მეტ კორპორაციას შორის გარიგების დადებაა, რომელშიც ხელმძღვანელ პირს აქვს ინტერესი,¹¹⁷ მაგალითად, არის სამენარმეო საზოგადოების ხელმძღვანელი პირი, რომელიც გარიგების მეორე მხარეა.¹¹⁸ სახეზე არის არა კორპორაციის და ხელმძღვანელი პირის ინტერესს შორის კონფლიქტი, არამედ ხელშემკვრელ ორივე კორპორაციაში ხელმძღვანელობით თანამდებობაზე მყოფი პირის¹¹⁹ ვალდებულებებს შორის კონკურენცია.¹²⁰

ტრანზაქციული ურთიერთობის ინტერესთა კონფლიქტად კვალიფიკაციისათვის, რათა მისი შედეგების შერაცხვის სუბიექტად დაინტერესებული პირი გამოვიდეს, ის უნდა მონაწილეობდეს მოლაპარაკებისა და გარიგების დადების პროცესში,¹²¹ წინააღმდეგ შემთხვევაში, ინტერესთა კონფლიქტის არარსებობაზე კეთდება აქცენტი.¹²² აღნიშნულის გამოძახილია ანალიზის ის ასპექტი, რომ ყოველგვარი პირადი ინტერესი¹²³ არ შეიძლება იყოს გარიგების ინტერესთა კონფლიქტად კვალიფიკაციის საფუძველი. თუ ხელმძღვანელ პირს ან საკონტროლო პაკეტის მქონე აქციონერს (არსებობის შემთხვევაში) ძირითადად იგივე ინტერესი აქვს, რაც უმცირესობაში მყოფ აქციონერებს, მაშინ ეს არ უნდა იქნეს აღქმული ინტერესთა კონფლიქტად.¹²⁴ ლოგიკური შედეგია, რამდენადაც ინტერესთა კონფლიქტის მორალური საფუძველი¹²⁵ მათ განსხვა-

დენობის 20%-ს ან მეტს. იხ. საქართველოს კანონი „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“, მე-16¹ მუხლი, მე-2 პუნქტის პ) ქვეპუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

¹¹⁵ *Palmiter A. R., Corporations, Examples and Explanations, 5th ed., Aspen Publisher, 2006, 232.*

¹¹⁶ *ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბ., 2006, 321.*

¹¹⁷ *Gevurtz F. A., Corporation Law, West Group, 2000, 351.*

¹¹⁸ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-2 პუნქტის დ) ქვეპუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021. განსხვავებული რეგულაციაა შემოთავაზებული ფასიანი ქაღალდების ბაზრის კანონმდებლობით, რომლის თანახმადაც, პირი დაინტერესებულად ჩაითვლება, თუ ის დანიშნულია/არჩეულია ამ ანგარიშვალდებული სანარმოს მმართველი ორგანოს წევრად გარიგების მეორე მხარის ანდა გარიგების მეორე მხარის ხმათა საერთო რაოდენობის 20%-ის ან მეტის მფლობელის წარდგინებით. იხ. საქართველოს კანონი „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“, მე-16¹ მუხლი, მე-2 პუნქტის დ) ქვეპუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

¹¹⁹ მათ ასევე ეწოდება “Interlocking Directors“, ანუ ე.წ. ურთიერთდაკავშირებული დირექტორები. საინტერესოა ფაქტი, რომ საჯარო სააქციო საზოგადოების შემთხვევაში, სადაც ხელმძღვანელობით ორგანოში მონეული პირებიც არიან წარმოდგენილი, ურთიერთდაკავშირებული, საერთო დირექტორების არსებობა ორივე კორპორაციისთვის ხელსაყრელი უნდა იყოს. იხ. *Pinto R.A., Understanding Corporate Law, 3rd ed., Lexisnexis, 2009, 244.*

¹²⁰ *Gevurtz F. A., Corporation Law, West Group, 2000, 352.*

¹²¹ თუმცა, სამართლიანი (Fair) გარიგება მოითხოვს ინფორმაციულ გახსნილობას რელევანტურ დროს, მიუხედავად იმისა, ხელმძღვანელი პირი უშუალოდ მონაწილეობს თუ არა გარიგების პირობების შეთანხმების პროცესში. იხ. Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.60, Official Comment No. 7.

¹²² A.L.I. Corporate Governance Project, §5.07.

¹²³ გარიგებაში ემოციური ჩართულობა ვერ დაკვალიფიცირდება ინტერესთა კონფლიქტად, სახეზე უნდა იყოს მატერიალური-ფინანსური ან სხვაგვარი ინტერესი. იხ. Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.60, Official Comment No. 4. იხ. *ბაქაქური ნ., გელტერი მ., ცერცვაძე ლ., ჟუღელი გ., საკორპორაციო სამართალი, სახელმძღვანელო იურისტებისათვის, თბ., 2019, 102-103.*

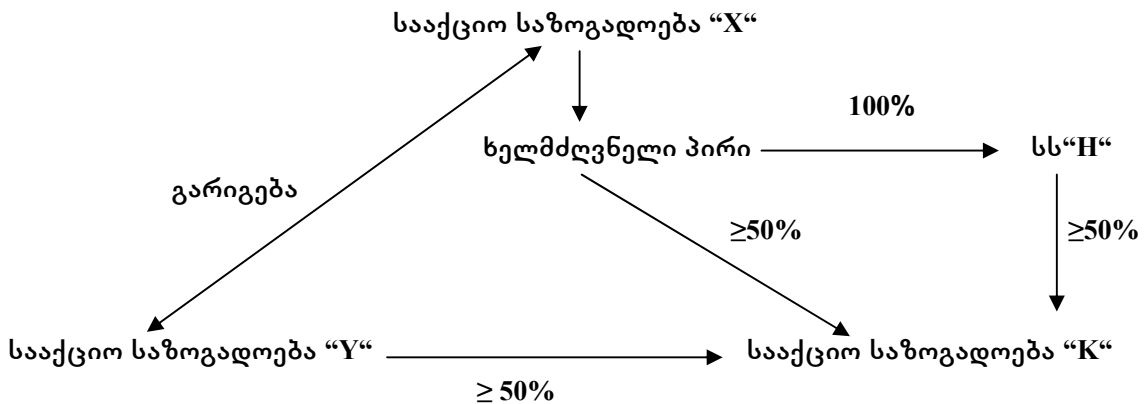
¹²⁴ *Gevurtz F. A., Corporation Law, West Group, 2000, 353.*

¹²⁵ ერთგულების მოვალეობა ქცევის მაღალი მორალური კატეგორიაა. იხ. *Cox J. D., Hazen T. L., The Law of Corporations, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 184.*

ვებულ შინაარსსა და შედეგებზე გადის. კორპორაციულ ტრანზაქციათა პროცესში მონაწილე ნებისმიერ მხარეს აქვს იდენტიფიცირებადი ინტერესი, რომელიც შეიძლება გამოიწვიოს ან/და თანხვედრაში მოვიდეს ერთმანეთთან. როცა ტრანზაქციულ ურთიერთობაში მონაწილე პირთა ინტერესი შედეგობრივად ერთმანეთისაგან განსხვავდება,¹²⁶ მაშინ წარმოიშობა ინტერესთა შორის კოლიზია.

ინტერესთა კონფლიქტი რაც უფრო მრავალსაფეხურიან ურთიერთობაშია ჩაკარგული, მით უფრო მაღალი რისკის მატარებელია. გარიგებაში ხელმძღვანელი პირის და ინტერესებულ პირად მიჩნევის რთული სქემატური გამოხატულებაა შემდეგი მოცემულობა: პირი დაინტერესებულად ჩაითვლება, თუ ის პირდაპირ ან არაპირდაპირ ფლობს იმ სამენარმეო საზოგადოების წილთა 50 პროცენტს ან 50 პროცენტზე მეტს, რომლის სულ მცირე 50-პროცენტია წილის მესაკუთრე გარიგების მეორე მხარეა.¹²⁷ დაინტერესებული პირის ეს შინაარსი რამდენიმე ურთიერთდაკავშირებული ელემენტისაგან შედგება.¹²⁸ კერძოდ, ა) ხელმძღვანელი პირის მიერ პირდაპირი (არაპირდაპირი) 50% ან მეტი პროცენტული მარჟენების მქონე წილის ფლობა, ბ) გარიგებისგან დამოუკიდებელი სამენარმეო საზოგადოება, რომელშიც წილს ფლობს ხელმძღვანელი პირი, გ) გარიგების მეორე მხარე, დ) გარიგების მეორე მხარის მიერ 50% ან მეტი პროცენტული მარჟენების მქონე წილის იმ სამენარმეო საზოგადოებაში ფლობა, რომელშიც ხელმძღვანელი პირი ფლობს წილს. აღწერილი კორპორაციული ურთიერთობის სრულფასოვანი აღქმისათვის მიზანშეწონილია მისი სქემატური ფორმით გამოხატვა (იხ. სქემა №2).

სქემა №2.

¹²⁶ იურიდიულ ლიტერატურაში ასევე გამოყენებულია ტერმინი „კორპორაციისთვის უცხო ინტერესი.“ იხ. *ჭანტურია ლ.*, კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბ., 2006, 324.

¹²⁷ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-2 პუნქტის გ) ქვეპუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021

¹²⁸ დელავერის ზოგადი საკორპორაციო სამართლის მიხედვით, დაინტერესებულ დირექტორთან დადებული ან დასადები გარიგება, პროცენტული მარჟენების გარეშე, გარიგების აქციონერთა საერთო კრების მხრიდან დამტკიცებისა ან დაუინტერესებელი დირექტორების მიერ მონონების შემთხვევაში, ითვლება ნამდვილად თუ სხვა გარემოება არ მოიკვეთა. იხ. Delaware General Corporation Law, § 144.

დაინტერესებული პირის შინაარსის მაფორმირებელი კიდევ ერთი ელემენტი ინტერესთა კონფლიქტის იმ პოსტულატშია, როდესაც ხელმძღვანელი პირი გარიგების შედეგად იღებს სარგებელს, რომელიც სამეწარმეო საზოგადოებაში წილის ფლობასთან ან ხელმძღვანელ ორგანოს წევრობასთან არ არის დაკავშირებული.¹²⁹ ნორმის დისპოზიციიდან გამოსაყოფია სარგებლის მიღების კორპორაციულსამართლებრივად აღიარებული და დასაშვები ფორმები. ხელმძღვანელმა პირმა შესაძლებელია, მმართველ ორგანოს წევრობიდან გამომდინარე და სასამსახურო ხელშეკრულების საფუძველზე, სარგებელი მიიღოს ანაზღაურების ფორმით, მაგრამ ეს ურთიერთობა, როგორც წესი, თავისუფალია ინტერესთა კონფლიქტისაგან,¹³⁰ რამდენადაც გარიგება მტკიცდება სამეწარმეო საზოგადოების კანონით განსაზღვრულ რომელიმე ორგანოს მიერ.¹³¹

სს-ის წმინდა შემოსავალში წილის პროპორციული მოგების დივიდენდის სახით განაწილება, თუ ყველა აქციონერის ინტერესი თანაბრად არის გათვალისწინებული, ინტერესთა კონფლიქტის კონსტრუქციას არ აყალიბებს.¹³² განმარტებული ორივე ტიპის სარგებელი სამართლებრივად განჭვრეტად მდგომარეობას უკავშირდება. კანონმდებლის მიზანი ურთიერთობის სიმრავლესა და ქმედების დასაშვებობის ისეთ დიაპაზონს უკავშირდება, სადაც მრავალი ინტერაქცია და მინიმუმ რამდენიმე შუალობითი რგოლი შეიძლება არსებობდეს. მსჯელობის ქვაკუთხედეა სიტყვა „სარგებელი“ და გარიგების მონაწილე სუბიექტები, რომელთა შორის გარიგება წარმოშობს სარგებელს.

გარიგების კონსტრუქციის პირველი ნაწილი ასეთია: გარიგების მონაწილე სუბიექტია ხელმძღვანელი პირის (წარმოდგენილი) სს და მესამე პირი, ვიდრე ეს თავად ხელმძღვანელი ან მასთან დაკავშირებული პირია. როგორც წესი, გარიგების სამართლებრივი და ეკონომიკური შედეგების ბენეფიციარი სააქციო საზოგადოებაა, მაგრამ დამოუკიდებლად ან პარალელურად, ხელმძღვანელი პირი(ც) შეიძლება ღებულობდეს სარგებელს.

მეორე, ბაზისურად, კორპორაციულ-სამართლებრივ „სარგებელში“, როგორც წესი, ფინანსური¹³³ ან სხვა ინტერესი მოიაზრება,¹³⁴ რომლის რეალიზებას გარკვეული მატერიალური, ეკონომიკური შემოსავალი შეიძლება მოჰყვეს. სარგებელი, შინაარსობრივად, სამართლებრივიც შეიძლება იყოს და უფლებრივ უპირატესობას გულისხმობდეს.

თეორიული დემონსტრირებისთვის, მესამე პირის¹³⁵ სასარგებლოდ დადებული გარიგება გამოდგება.¹³⁶ როგორც წესი, ორ ან მეტ მხარეს შორის დადებული ხელშეკ-

¹²⁹ საქართველოს კანონი „მეწარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-2 პუნქტის ე) ქვეპუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021

¹³⁰ განსხვავებული სამართლებრივი მოცემულობაა კაპიტალის მეორად ბაზარზე ოპერირებადი სს-თვის. იხ. *Cahn A., Donald D. C., Comparative Company Law, Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA*, Cambridge University Press, 2011, 419-427.

¹³¹ *French D., Mayson S., Ryan C., Company Law*, 26th ed., Oxford University Press, 2010, 499.

¹³² *Cox J. D., Hazen T. L., The Law of Corporations*, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 187, 194.

¹³³ მაგრამ არა ყოველთვის. იხ. *Davies P., Introduction to Company Law*, 2nd ed., Oxford University Press, 2010, 161.

¹³⁴ ასე, მაგალითად, „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონის ინტერესთა კონფლიქტისა და ინფორმაციის გამჟღავნების ნორმა სარგებლის ერთ სახეობად ფულად სარგებელს მოიხსენიებს. იხ. საქართველოს კანონი „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“, 16¹ მუხლი, მე-2 პუნქტის ე) ქვეპუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

¹³⁵ ზოგიერთი იურისდიქცია, დირექტორისათვის მესამე პირისგან სარგებლის მიუღებლობის მოვალეობას აწესებს. იხ. *French D., Mayson S., Ryan C., Company Law*, 26th ed., Oxford University Press, 2010, 498.

¹³⁶ საქართველოს „სამოქალაქო კოდექსი“, 349 მუხლი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 24/07/1997.

რულება უფლება-მოვალეობებს მათი მონაწილეებისთვის წარმოშობს.¹³⁷ მაგრამ, სს-მ შესაძლებელია ავტომობილების დილერთან დადოს ნასყიდობის ხელშეკრულება, რომლის ძალითაც ავტომობილი პირდაპირ ხელმძღვანელ პირს გადაეცემა საკუთრებაში.¹³⁸ წარმოიშობა ინტერესთა კონფლიქტის სტრატეგიით დაცვის სამმხრივი ურთიერთობა (და არა სამმხრივი ხელშეკრულება),¹³⁹ რომლის თაობაზეც ინფორმაცია სს-ს შეცნობის-თანავე (გაგებისთანავე) უნდა გაუმჟღავნოს და დაექვემდებაროს მისი რატიფიცირება/-მოწონების პროცედურას.¹⁴⁰

ზემოაღნიშნულთან ერთად, სარგებელი შეიძლება იყოს თაღლითური, ანგარებითი ან უფლების ბოროტად გამოყენების შედეგი.¹⁴¹

დაინტერესებული პირის ნორმატიული დანაწესის ბოლო ასპექტია მისთვის ახალი შინაარსის განსაზღვრის შესაძლებლობა, რასაც „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონი, დისპოზიციურობის პრინციპიდან გამომდინარე, დასაშვებად სცნობს.¹⁴² დაინტერესებული პირის ნორმატიულად დადგენილ განმარტებასთან ერთად, სანესდებო ავტონომის ფარგლებში,¹⁴³ დამატებითი სამართლებრივი კონსტრუქცია შეიძლება დადგინდეს. ასე, მაგალითად, დაინტერესებულ პირად შეიძლება მიჩნეულ იქნეს პირი, რომელიც პირდაპირ ან არაპირდაპირ ფლობს იმ სამენარმეო საზოგადოების „ჩამკეტი“ უმცირესობას,¹⁴⁴ რომელიც გარიგების მეორე მხარეა, ხოლო „ჩამკეტი“ უმცირესობის

¹³⁷ „სარგებლის“ ცნებაში, დასაშვებია ისეთი ოპერაციული ტრანზაქციის შედეგები, როგორც ორ სს-ს შორის შერწყმის შედეგია. თუ შერწყმის გარიგების შედეგების გათვალისწინებით, მესამე პირის მხრიდან სს-ის ხელმძღვანელი პირი მიიღებს გარკვეულ ანაზღაურებას გათავისუფლების, ან შერწყმის ტრანზაქციის წარმატებულობის გამო, მაშინ ურთიერთობა შეიძლება დაკვალიფიცირდეს ინტერესთა კონფლიქტად. ასეთი ანაზღაურების წინაპირობაა ის, რომ სს-ის აქციონერთა საერთო კრების მიერ დამტკიცებულ შერწყმის გარიგებაში არ უნდა იყოს გათვალისწინებული ხელმძღვანელი პირის ანაზღაურების საკითხი, წინააღმდეგ შემთხვევაში, სახეზე იქნება ფორმალური და მატერიალური წინაპირობის დაცვით დადებული ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი ტრანზაქცია. იხ. *Cahn A., Donald D. C., Comparative Company Law, Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA, Cambridge University Press, 2011, 338, 343.*

¹³⁸ *რუსიაშვილი გ., ალადაშვილი ა.,* სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, *ჭანტურია ლ., (რედ.),* თბ., 2019, 349 მუხლი, ვ. 1.

¹³⁹ იქვე, ვ. 8, 19, 20, 21.

¹⁴⁰ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-4 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021. ასევე, იხ. Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.62.

¹⁴¹ არამართლზომიერება ან თანამდებობის პირადი გამორჩენის მიზნით (ბოროტად) გამოყენება ერთგულების მოვალეობის დარღვევის საფუძველია და ინტერესთა კონფლიქტის დროს მიღებული (მისაღები) სარგებლის კატეგორიაში შეიძლება ჩაითვალოს. იხ. *Davies P., Introduction to Company Law, 2nd ed., Oxford University Press, 2010, 182.* თუმცა, ასეთი ტიპის ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი გარიგება, თუ მხარეს სს წარმოადგენს, აქციონერთა საერთო კრების მხრიდან დამტკიცებით არ შეიძლება ნამდვილ გარიგებად გარდაიქმნას. იხ. *Cox J. D., Hazen T. L., The Law of Corporations, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 210-213.*

¹⁴² საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-2 პუნქტის ვ) ქვეპუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

¹⁴³ *ბურდული ი., მახარობლიშვილი გ., თოხაძე ა., ზუბიტაშვილი ნ., ალადაშვილი გ., მალრაძე გ., ეგნატაშვილი დ.,* საკორპორაციო სამართალი, თბ., 2021, 47-48.

¹⁴⁴ *Blocking Minority.* აღსანიშნავია, რომ „ჩამკეტი“ უმცირესობა დანაწევრებული აქციონერული სტრუქტურის მქონეს სს-ის მახასიათებელია, რამდენადაც ასეთ სამენარმეო საზოგადოებაში საკონტროლო პაკეტის მქონე აქციონერი არ არის წარმოდგენილი. იხ. *Gilson R., Controlling Shareholders and Corporate Governance: Complication the Comparative Taxonomy, Law Working Paper №49/2005, 2005, 5-6.*

მინიმალურ ზღვრად 30 პროცენტი შეთანხმდეს.¹⁴⁵ დისპოზიციურობის პრინციპის და იმის გათვალისწინებით, რომ უფრო მაღალი ან დაბალი მოთხოვნის დაწესების შეზღუდვა არ არის განერილი, მსგავსი ნებისმიერი მოდელირებული ვარიანტის სს-ის წესდებით გათვალისწინება ნორმის რეგულაციურ არეალში მოექცევა.

4.2.3. ხელმძღვანელ პირთან დაკავშირებული პირი – ინტერესთა „პირდაპირი“ კონფლიქტი

ინტერესთა კონფლიქტის პოზიტიურსამართლებრივი საფუძველი ნორმატიულად მოწესრიგებული გარიგებითსამართლებრივი ურთიერთობაა, სადაც მონაწილე სუბიექტია, ერთი მხრივ, სს, რომელიც ხელმძღვანელი ორგანოს სახით გამოდის ურთიერთობაში, ხოლო მეორე ხელშემკვრელ მხარედ წარმოდგენილია ან დაინტერესებული პირი ან მასთან დაკავშირებული პირი. გარიგების მიმართ დაინტერესების შინაარსი განსაზღვრავს ინტერესთა კონფლიქტის არსს. თუმცა, არსებობს „მესამე პირი“, რომელსაც დაკავშირებული პირი ეწოდება. სხვა სიტყვებით რომ ითქვას, დაკავშირებულ პირს ტრანზაქციაში აქვს პირდაპირი ინტერესი, ხოლო ხელმძღვანელ პირს მხოლოდ ირიბად წარმოეშობა ინტერესი და შესაბამისად, ინტერესთა კონფლიქტი, რამდენადაც მასთან დაკავშირებული პირია გარიგების მეორე მხარე¹⁴⁶ და ამის გამო, თავად ხდება დაინტერესებული პირი. ხელმძღვანელი პირი ტრანზაქციის მონაწილე მეორე მხარედ არ გამოდის. დაინტერესებულ პირად მასთან დაკავშირებული პირის არსებობა გარდაქმნის. შედეგად, ყალიბდება დაინტერესებული პირის მსგავსი შინაარსის მქონე, მაგრამ განსხვავებული სუბიექტი.¹⁴⁷

დაკავშირებული პირის ცნებას, ინტერესთა კონფლიქტის სუბსტანციის განსაზღვრის მიზნით, იყენებს როგორც „მენარმეთა შესახებ“, ისე „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონი.¹⁴⁸ უფრო მეტიც, პირველი მათგანი პირდაპირ არ განმარტავს და გადამისამართებას მეორე კანონზე აკეთებს.¹⁴⁹

დაკავშირებული პირი ფუნქციონალურ დანიშნულებას მხოლოდ ხელმძღვანელ პირთან ერთობლიობაში ავლენს.¹⁵⁰ შეიძლება ითქვას, რომ ხელმძღვანელი პირი ერთგვარი შუამავალია დაკავშირებული პირის ჩართულობით ტრანზაქციის ინტერესთა კონფლიქტის მატარებელ გარიგებად შერაცხვისათვის. ხელმძღვანელი პირის დაინტერესებულად კვალიფიკაციის საფუძველები პირდაპირპროპორციულად გამოიყენება და-

¹⁴⁵ პროცენტული ზღვრის გარეშე, მაგრამ მსგავსი კონსტრუქცია ნორმატიულად არის განსაზღვრული დაკავშირებული პირის განმარტებაში. იხ. საქართველოს კანონი „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“, მე-2 მუხლი, მე-11 პუნქტის ბ) ქვეპუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

¹⁴⁶ *Gevurtz F. A.*, Corporation Law, West Group, 2000, 356-357.

¹⁴⁷ Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.60.

¹⁴⁸ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021; საქართველოს კანონი „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“, 16¹ მუხლი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

¹⁴⁹ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-3 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

¹⁵⁰ *Davies P.*, Introduction to Company Law, 2nd ed., Oxford University Press, 2010, 172-173.

კავშირებული პირის მიმართ.¹⁵¹ მაგრამ, ინტერესთა კონფლიქტის პრევენცირება უფრო მეტად გართულებულია, რადგან სქემატურ მოდელირებაში კიდევ ერთი რგოლი ემატება, რაც მრავალნაზნაგიან ინტერესთა კონფლიქტს მულტიდონიანი კონსტრუქციით ამდიდრებს. ეს კი მის აღმოჩენასა და პრევენცირებას ართულებს.

დაკავშირებული პირის სახეებს „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონი აკლასიფიცირებს. კერძოდ, დაკავშირებული პირია:

ა) ფიზიკურ პირთან ნათესაური კავშირის მქონე ის პირი, რომელიც, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის თანახმად, კანონისმიერ მემკვიდრეთა წრიდან I და II რიგში ირიცხება;

ბ) სანარმო, რომელშიც პირი პირდაპირ ან არაპირდაპირ ფლობს ისეთ ნილს, რომელიც მას პრაქტიკულ საშუალებას აძლევს, ზემოქმედება მოახდინოს ამ სანარმოს გადაწყვეტილებებზე;

გ) იმ სანარმოს მმართველი ორგანოს წევრი, რომელშიც პირი პირდაპირ ან არაპირდაპირ ფლობს ისეთ ნილს, რომელიც მას პრაქტიკულ საშუალებას აძლევს, ზემოქმედება მოახდინოს ამ სანარმოს გადაწყვეტილებებზე;

დ) იურიდიული პირის შემთხვევაში:

დ. ა) პირის მმართველი ორგანოს წევრი ან/და წარმომადგენლობაზე უფლებამოსილი პირი;

დ. ბ) პირის პარტნიორი ან დამფუძნებელი, რომელსაც პრაქტიკული საშუალება აქვს, ზემოქმედება მოახდინოს ამ იურიდიული პირის გადაწყვეტილებებზე.¹⁵²

„დაკავშირებული პირის“ განმარტების ქართული ნორმატიული დიზაინი,¹⁵³ ძირითად ნაწილში, სანარმოში ნილის ფლობას, მართველ ორგანოს წევრად და იურიდიული პირის პარტნიორად ყოფნას უკავშირდება.¹⁵⁴

დაკავშირებული პირის განმსაზღვრელი ელემენტები ფიზიკურ და იურიდიულ პირთა დონეზეა გამიჯნული. სიტუაციური მოდელირება და მონაწილე სუბიექტთა იდენტიფიცირება ნორმის კონსტრუქციის სწორად გააზრებისთვის აუცილებელია. ფიზიკური პირის შემთხვევაში, ეს შეიძლება იყოს შვილი, მეუღლე, მშობელი და და ძმა.¹⁵⁵

¹⁵¹ ხელმძღვანელი პირის დაინტერესებულ პირად კვალიფიკაციის საფუძვლები – გარიგების მეორე მხარედ ყოფნა, პირდაპირ ან არაპირდაპირ 50 პროცენტის ან 50 პროცენტზე მეტის ფლობა იმ სამენარმეო საზოგადოებაში, რომელიც გარიგების მეორე მხარეა, პირდაპირ ან არაპირდაპირ 50 პროცენტის ან 50 პროცენტზე მეტის ფლობა იმ სამენარმეო საზოგადოებაში, რომლის სულ მცირე 50-პროცენტის ნილის მესაკუთრეა გარიგების მეორე მხარე, გარიგების მეორე მხარის სამეთვალყურეო საბჭოს წევრობა ან ხელმძღვანელ პირად ყოფნა, გარიგების შედეგად სარგებლის მიღება, რომელიც არ არის დაკავშირებული ნილის ფლობასთან ან ხელმძღვანელი ორგანოს წევრობასთან, წესდებით განსაზღვრული სხვა შემთხვევები – სრულად გამოიყენება დაკავშირებული პირის მიმართ.

¹⁵² საქართველოს კანონი „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“, მე-2 მუხლი, მე-11 პუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

¹⁵³ დაკავშირებული პირის განმარტება თითქმის იგივე შინაარსით არის წარმოდგენილი „კომპანიების შესახებ“ კანონში, 2006, ნაწილი 252. იხ. *French D., Mayson S., Ryan C., Company Law*, 26th ed., Oxford University Press, 2010, 505.

¹⁵⁴ უფრო ვრცელ განმარტებას შეიცავს ბიზნეს კორპორაციათა მოდელური კანონი. იხ. *Revised Model Business Corporation Act*, 2021, § 8.60.

¹⁵⁵ საქართველოს „სამოქალაქო კოდექსი“, 1336 მუხლი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 24/07/1997.

სს-ის ხელმძღვანელი პირი ჩაითვლება დაინტერესებულ პირად, თუ სს მისივე ხელმძღვანელი პირის მშობელთან, დასთან ან ძმასთან დადებს გარიგებას.¹⁵⁶ ასევე, ხელმძღვანელი პირი დაინტერესებულად ჩაითვლება მაშინ, თუ გარიგების მეორე მხარე არის სანარმო, რომელშიც ის პირდაპირ ან არაპირდაპირ ფლობს ისეთ წილს, რომელიც მას პრაქტიკულ საშუალებას აძლევს ზემოქმედება მოახდინოს ამ სანარმოს გადანყვეტილებებზე.¹⁵⁷ მაგალითად, სანარმოს გადანყვეტილებაზე ზეგავლენის მოხდენა შესაძლებელია ე.წ. ჩამკეტი უმცირესობის მქონე აქციონერის მხრიდან. სხვა კონსტრუქციის თანახმად, სს-ის ხელმძღვანელი პირი დაინტერესებულად ჩაითვლება, თუ გარიგების მეორე მხარეს არის იმ სანარმოს მმართველი ორგანოს წევრი, რომელშიც ის პირდაპირ ან არაპირდაპირ ფლობს ისეთ წილს, რომელიც მას პრაქტიკულ საშუალებას აძლევს, ზემოქმედება მოახდინოს ამ სანარმოს გადანყვეტილებაზე.¹⁵⁸

ფიზიკური პირის პარალელურად, დაკავშირებული პირის განმარტება იურიდიული პირის შემთხვევასაც ითვალისწინებს. სს-ის ხელმძღვანელი პირის უფლებამოსილება იურიდიულ პირს აქვს მინიჭებული. სს-ის ხელმძღვანელი იურიდიული პირი დაინტერესებულ პირად ჩაითვლება, თუ გარიგების მეორე მხარეს არის ამავე იურიდიული პირის მმართველი ორგანოს წევრი ან/და წარმომადგენლობაზე უფლებამოსილი პირი, პარტნიორი ან დამფუძნებელი, რომელსაც პრაქტიკული საშუალება აქვს ზემოქმედება მოახდინოს იურიდიული პირის გადანყვეტილებაზე.¹⁵⁹ თავის მხრივ, იურიდიული პირის ზოგად განზომილებაში წარმოსახვას ახსნა ესაჭიროება. საკითხი ეხება იურიდიული პირის დაყოფას საჯარო და კერძო სამართლის იურიდიულ პირად, ხოლო კერძო სამართლის იურიდიული პირის – არასამენარმეო (არაკომერციულ) და სამენარმეო იურიდიულ პირებად.¹⁶⁰ იურიდიული პირის დაკონკრეტების გარეშე მოხსენიების მიუხედავად, მაინც შეიძლება მსჯელობის იმ მიმართულებით განვითარება, რომ „დაკავშირებული პირის“ ცნება მხოლოდ კერძო სამართლის იურიდიულ პირებს უკავშირდება, რადგან ინტერესთა კონფლიქტის მომწესრიგებელი ნორმა სააქციო საზოგადოების სამართლებრივ ფორმას ეხება, ხოლო „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონი, ფაქტობრივად, ურთიერთობის ყველა ვექტორს ანგარიშვალდებულ სანარმოს უკავშირებს. ბუნებრივია, კანონისა და მისი მიზნების ტელეოლოგიური განმარტებიდან გამომდინარე, ანგარიშვალდებულ სანარმოში მოიაზრება „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონით და *Numerus Clausus* პრინციპის დაცვით განსაზღვრული სამენარმეო საზოგადოება.¹⁶¹

¹⁵⁶ საქართველოს კანონი „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“, მე-2 მუხლი, მე-11 პუნქტის ა) ქვეპუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

¹⁵⁷ იქვე, ბ) ქვეპუნქტი.

¹⁵⁸ სანარმოს გადანყვეტილებაზე ზეგავლენის მოხდენა წინა კონსტრუქციაში ნახსენები ფორმით არის შესაძლებელი. იხ. საქართველოს კანონი „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“, მე-2 მუხლი, მე-11 პუნქტის გ) ქვეპუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

¹⁵⁹ იქვე, დ) ქვეპუნქტი.

¹⁶⁰ *ჭანტურია ლ.*, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი 1, *ჭანტურია ლ.*, (რედ.), თბ., 2017, 8 მუხლი, ვ. 3,4,8,9.

¹⁶¹ სამენარმეო საზოგადოება: სოლიდალური პასუხისმგებლობის საზოგადოება, კომანდიტური საზოგადოება, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, სააქციო საზოგადოება და კოოპერატივი. იხ. საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, მე-2 მუხლი, მე-3 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021. იხ. *ბურდული ი., მხარობლიშვილი გ., თოხაძე ა., ზუბიტაშვილი ნ., ალადაშვილი გ., მალრაძე გ., ეგნატაშვილი დ.*, საკორპორაციო სამართალი, თბ., 2021, 78-81.

5. ინფორმაციის გახსნილობა

ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი გარიგების არსებობა ან ასეთი გარიგების დასაბუთებად მომზადება თავისთავად არ ნიშნავს ან მის აკრძალვას,¹⁶² ან მის უპირობო ბათილობას,¹⁶³ ან მის საცილობას.¹⁶⁴ ინტერესთა კონფლიქტის პრობლემის მქონე ხელშეკრულების დადება რეგულირებულია საკანონმდებლო დონეზე, რაც მის კონკრეტულ გარემოებათა დაცვით დასაშვებობას გულისხმობს. კანონისმიერი მოწესრიგება მას რთული და პრობლემური კონსტრუქციიდან კორპორაციულ სტრატეგიად გარდაქმნის. არსებობს ორი გენერალური სავალდებულო წინაპირობა: ა) ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ ინფორმაციის გამჟღავნება,¹⁶⁵ ბ) გარიგების დამტკიცება სს-ის ე.წ. ზემდგომი¹⁶⁶ ორგანოს მიერ.¹⁶⁷

დანაწევრებული საკუთრების¹⁶⁸ შედეგად ფორმირებული კორპორაციული მართვის სისტემური გააზრებით,¹⁶⁹ რისკის კორპორაციულ-ფინანსურ-მარკეტინგული მექანიზმებით დაბალანსებული მენეჯმენტი რელევანტური ინფორმაციის ღიაობის, გახსნილობისა თუ გამჭვირვალობის გარეშე, უტოპიაა.¹⁷⁰

ინფორმაციის გახსნილობის ვალდებულება¹⁷¹ დანესებულია ამა თუ იმ ქვეყნის საკორპორაციო სამართლის როგორც ნორმატიული კანონმდებლობით, ისე ე.წ. რბილი სამართლის გამომვლენი კორპორაციული მართვის კოდექსით.¹⁷²

¹⁶² შეად. *ენრიკესი ლ., ჰერტიგი ფ., კანდა პ., პარგენდლერი მ.*, დაკავშირებულ პირთა შორის დადებული გარიგებები, კრებულში: საკორპორაციო სამართლის ანატომია: შედარებითი და ფუნქციური მიდგომა, (მთარგმნელები) *ქოჩიაშვილი ა., მაისურაძე დ., (რედ.)* გაბელია თ., მე-3 გამოც., თბ., 2019, 243-247.

¹⁶³ გარიგების ბათილობა კიდევ უფრო რთულდება, თუ გარიგებაში მონაწილე მესამე პირი კეთილსინდისიერი იყო. იხ. *Davies P.*, Introduction to Company Law, 2nd ed., Oxford University Press, 2010, 166.

¹⁶⁴ ისტორიულად, აშშ-ის რეალობაში, 1800-იან წლებში, სასამართლოს კონკრეტული დამოკიდებულება ჰქონდა ინტერესთა კონფლიქტის შემცველ გარიგებასთან: ნებისმიერი ხელშეკრულება, რომლის მიმართაც არსებობდა დირექტორის ინტერესთა კონფლიქტი, რომელიმე აქციონერის მხრიდან შეცილების შემთხვევაში, ის ბათილდებოდა. იხ. *Gevurtz F. A.*, Corporation Law, West Group, 2000, 322; *Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G.*, Commentaries and Cases on the Law of Business Organization, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 282-283; *Cox J. D., Hazen T. L.*, The Law of Corporations, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 189.

¹⁶⁵ Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.60, Official Comment No. 7.

¹⁶⁶ ბურდული ი., სააქციო სამართლის საფუძვლები, II ტომი, თბ., 2013, 195-247.

¹⁶⁷ *Gevurtz F. A.*, Corporation Law, West Group, 2000, 341-346.

¹⁶⁸ *Coffee Jr. J., C.*, The Rise of Dispersed Ownership: The Role of in the Separation of Ownership and Control, Columbia Law School, Working Paper No. 182, 2001, 24-37.

¹⁶⁹ მახარობლიშვილი გ., კორპორაციული მართვის ზოგადი ანალიზი, თბ., 2015, 54-90.

¹⁷⁰ G20/OECD Principles of Corporate Governance, V. Disclosure and Transparency, 2015, 37 (The corporate governance framework should ensure that timely and accurate disclosure is made on all material matters regarding the corporation, including the financial situation, performance, ownership, and governance of the company).

¹⁷¹ ინფორმაციის სავალდებულო გახსნილობას აფილაციის სტრატეგიაც ეწოდება. იხ. *ენრიკესი ლ., ჰერტიგი ფ., კანდა პ., პარგენდლერი მ.*, დაკავშირებულ პირთა შორის დადებული გარიგებები, კრებულში: საკორპორაციო სამართლის ანატომია: შედარებითი და ფუნქციური მიდგომა, (მთარგმნელები) *ქოჩიაშვილი ა., მაისურაძე დ., (რედ.)* გაბელია თ., მე-3 გამოც., თბ., 2019, 223-232.

¹⁷² ბერიძე თ., ბურდული ი., მახარობლიშვილი გ., ხარაიშვილი ა., სიხარულიძე დ., კიკუტაძე ვ., ლობჯანიძე ნ., რბილი სამართლის გავლენა კორპორაციული მართვის ეფექტიანობაზე, თბ., 2018, 91-92.

სს-თან დაკავშირებული ინფორმაციის გამჟღავნება მულტიფუნქციური დატვირთვის არის, რამდენადაც ინფორმაცია მრავალფეროვანია. ინფორმაციული გახსნილობა სს-ის მონაცემების, სამართლებრივი და ეკონომიკური მდგომარეობის, არაზუსტი ინფორმაციის დაზუსტების, აქციონერთა სტრუქტურის, აუდიტორული ანგარიშების, ხელმძღვანელი პირების, ორგანიზაციული მართვის სისტემის, წესდებისა და დაკავშირებულ მხარეებთან წარმოებული გარიგების შინაარსისა და მასშტაბის შესახებ ინფორმაციის რეგულარულ გამჟღავნებას გულისხმობს.¹⁷³

ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ ინფორმაციულ გახსნილობას შიდა და გარე სამართლებრივი მხარე აქვს. შიდა სამართლებრივ განზომილებაში, ხელმძღვანელმა დაინტერესებულმა პირმა დაინტერესების ხასიათის, მოცულობისა და გარიგების სხვა შედეგების თაობაზე სს-ის სამეთვალყურეო საბჭოს ან აქციონერთა საერთო კრებას უნდა წარუდგინოს. ეს არის ინტერესთა კონფლიქტის შიდა ორგანიზაციული, მაშასადამე, წმინდა და საკორპორაციოსამართლებრივი რეგულაცია. თუმცა, ინფორმაციის გახსნილობას აქვს გარე სამართლებრივი ასპექტიც. საჯარო სს-ის ინვესტორისათვის, არსებითად მნიშვნელოვანია იცოდეს, რომ სამენარმეო საზოგადოება სწორად ფუნქციონირებს. ამისათვის საჭიროა, ბაზრის მონაწილისათვის გასაჯაროვდეს ინტერესთა კონფლიქტის შემცველ გარიგებასთან დაკავშირებული ყველა გარემოება.¹⁷⁴ მართალია ეს ნაწილი მხოლოდ ღია, საჯარო, კაპიტალის ბაზარზე ფუნქციონირებად სს-ის „რბილი“ სამართლით დაწესებულ ვალდებულებას უკავშირდება, მაგრამ ის მკაფიოდ უსვამს ხაზს დაინტერესებულ პირთან დადებული გარიგების შინაარსს – ინტერესთა კონფლიქტის მონესრიგების მიზანი ხომ სს-ისა და მისი აქციონერის, ანუ ინვესტორის სამართლებრივი და ეკონომიკური დაცვის მქონე ბუფერული არეალის შექმნაა.¹⁷⁵

ინტერესთა კონფლიქტის შიდაორგანიზაციულ დონეზე გასაცხადებელი გარემოება რამდენიმე მიმართულებად იშლება. პირველ ეტაპზე, არსებითად მნიშვნელოვანი ხელმძღვანელი პირის მიერ საკუთარი დაინტერესების ხასიათის სუბიექტური შეცნობა და გაანალიზება. დასადები გარიგების მომზადების ეტაპზე დაინტერესების ფაქტის აღქმა წარმოშობს მის ფიდუციურ მოვალეობას სამენარმეო საზოგადოებისათვის დაუყოვნებლივ შეტყობინების თაობაზე. იგივე მოთხოვნა ვრცელდება გარიგების დადების შემდგომ ფაქტის შეტყობინების შესახებ. დასკვნა მარტივია: ინტერესთა კონფლიქტის მონესრიგების სავალდებულო ნორმები მის შესახებ ინფორმაციის შეცნობისა და გაანალიზების შემდგომ იწყებს ამოქმედებას, უფრო სწორედ, დაინტერესებული პირის ფიდუციური ვალდებულების აქტივირებას, რაც ქცევის სუბიექტურ მხარეზე ამახვილებს ყურადღებას.¹⁷⁶

¹⁷³ „კორპორაციული მართვის კოდექსი კომერციული ბანკებისთვის,“ ინფორმაციის გამჟღავნება და გამჭვირვალობა, სბა, IFC, 2009, 19-22.

¹⁷⁴ G20/OECD Principles of Corporate Governance, V. Disclosure and Transparency, 2015, 40.

¹⁷⁵ ინტერესთა კონფლიქტის ნორმატიული მონესრიგება უნდა იყოს მარტივი და განსხვავებული და იმგვარად უნდა ფუნქციონირებდეს, რომ ნებისმიერი ასეთი ტრანზაქცია სასამართლო დავამდე არ მივიდეს. იხ. *Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G., Commentaries and Cases on the Law of Business Organization*, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 276.

¹⁷⁶ აღსანიშნავია, რომ ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ კანონმდებლობა გასამჟღავნებელი ინფორმაციის გახსნის ფორმად წერილობით შეტყობინებას განსაზღვრავს. იხ. საქართველოს

ინფორმაციის გახსნილობა, შეიძლება ითქვას, რომ არის ის შუალედური რგოლი, რომელიც ინტერესებსა თუ ვალდებულებებს¹⁷⁷ შორის კონფლიქტის შეცნობის ეტაპს მის სამართლებრივად ნამდვილ ურთიერთობად გარდაქმნის¹⁷⁸ საფეხურს უკავშირებს.¹⁷⁹ ეს უკანასკნელი სს-ის სამეთვალყურეო საბჭოს ან აქციონერთა საერთო კრების მხრიდან გადანყვეტილების მიღებას გულისხმობს.¹⁸⁰

პრაქტიკაში, ინფორმაციის გახსნილობა გარიგების სამართლიანობის შეფასების კრიტერიუმდაც ყოფილა გამოყენებული. მართალია გარიგების სამართლიანობის ტესტი მისი დადებისა და გარიგების ფასის სამართლიანად განსაზღვრას უკავშირდება, მაგრამ, ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი გარიგების თაობაზე ინფორმაციის დამალვა, თავისთავად, არასამართლიანია.¹⁸¹ საქმეში *State Ex Rel. Hayes Oyster Co. v. Keypoint Oyster Co.*¹⁸² სასამართლომ ინტერესთა კონფლიქტით გარიგების დადების თაობაზე ინფორმაციის დამალვა მიიჩნია სამართლიანობის კრიტერიუმის დაუკმაყოფილებლად და შესაბამისად, არასამართლიანად. სასამართლოს მიერ სამართლიანობის ცნების ამგვარმა გააზრებამ დაბადა კითხვა, თუ რატომ არ უნდა იყოს მხოლოდ ხელშეკრულების სამართლიანი ღირებულების კრიტერიუმი ინფორმაციის სრული გახსნილობის გარეშე გარიგების სამართლიანად დაკვალიფიცირებისთვის საკმარისი?! დასმულ რიტორიკულ კითხვაზე პასუხი მარტივია: თუ სამართლიანი ღირებულება, ცალკე აღებული, ინფორმაციული გახსნილობის გარეშე, საკმარისი იქნებოდა გარიგების სამართლიანად შერაცხვისათვის, მაშინ კორპორაციის მიერ გადანყვეტილების მიღების უფლება გადაინაცვლებდა სასამართლოს კომპეტენციაში და ნებისმიერი ასეთი გარიგება დაექვემდებარებოდა სამოსამართლო შემოწმებას.¹⁸³ მოტანილი სასამართლო გადანყვეტილების ერთგვარი ანალიზის შედეგი ლოგიკურად არის ასახული თანამედროვე რეგულაციებში: თუ კონტრაპენტმა იცოდა ინტერესთა კონფლიქტისა და სს-ის ნებართვის არარსებობის შესახებ, სს-ს ასეთი ხელშეკრულების შეცილების უფლება აქვს,¹⁸⁴ ან თუ დაირღვა ინტერესთა კონფლიქტის წესების დაცვის მოვალეობა, სს-ს შეუძლია დამრღვევს მოსთხოვოს მიყენებული ზიანის ანაზღაურება.¹⁸⁵ შედეგი ერთია: სამართლიანობის ტესტი

კანონი „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“, მე-16¹ მუხლი, მე-3 პუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

¹⁷⁷ *Cox J. D., Hazen T. L., The Law of Corporations, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 186.*

¹⁷⁸ *Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G., Commentaries and Cases on the Law of Business Organization, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 277.*

¹⁷⁹ *ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბ., 2006, 328.*

¹⁸⁰ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, პირველი და მე-4 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

¹⁸¹ *Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G., Commentaries and Cases on the Law of Business Organization, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 278.* ინტერესთა კონფლიქტის მქონე გარიგების თაობაზე ინფორმაციის დამალვა, გარიგების დადების პროცედურულ დარღვევად უნდა იქნეს მოაზრებული.

¹⁸² *State Ex Rel. Hayes Oyster Co. v. Keypoint Oyster Co. 391 P.2d 979 (Wash. 1964).*

¹⁸³ *Eisenberg M., Self-Interested Transaction in Corporate Law, Journal of Corporate Law №13, 1988, 997-1008.*

¹⁸⁴ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-8 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

¹⁸⁵ იქვე, მე-9 პუნქტი.

იცავს როგორც გარიგების შესახებ გადანყვეტილების მიღების პროცედურულ წესებს,¹⁸⁶ ისე გარიგებით დადგენილი ფასის სამართლიანობის კრიტერიუმს.¹⁸⁷ მსგავსი განმარტება გააკეთა დელავერის სასამართლომ საქმეში *Weinberger v. UOP Inc.*,¹⁸⁸ რომ სამართლიანობა ორ ფუნდამენტურ ასპექტს ემყარება: გარიგების პროცედურულ დანაწესთა დაცვით დადგებასა და გარიგების სამართლიან ფასს.¹⁸⁹

ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ ინფორმაციის გახსნილობის განსაკუთრებული ნაწილია გასამჟღავნებელი ინფორმაციის შინაარსი. ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ ზოგადი ინფორმაცია საკუთარ თავთან დადებული გარიგების მხოლოდ ფორმალური ნაწილია.¹⁹⁰ ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ გამჟღავნებელი ინფორმაცია ყველა მნიშვნელოვანი ფაქტობრივი გარემოების შესახებ მონაცემს უნდა შეიცავდეს, რასაც სრული გახსნილობა ეწოდება.¹⁹¹

სს-ის მხრიდან გარიგების დამტკიცების გადანყვეტილებაში მითითებულ უნდა იქნეს დაინტერესების ხასიათი, მოცულობა¹⁹² და სხვა მნიშვნელოვანი პირობები.¹⁹³ ეს უკავშირდება დაინტერესების ხასიათს, ანუ პირდაპირ თუ არაპირდაპირ ინტერესთა კონფლიქტის კატეგორიებს; ეს უკავშირდება დაინტერესების კვანტიტურ მაჩვენებელს, რაც შეიძლება იყოს გარიგების ღირებულება. მართალია ინფორმაციული გახსნილობის განმარტებული შინაარსი სს-ის მხრიდან გადანყვეტილების მიღების პროცესსა და დაინტერესებული პირის კონკრეტულ კრიტერიუმებს წარმოადგენს, მაგრამ ის ანალოგიურად უნდა იქნეს გაზიარებული დაინტერესებული ხელმძღვანელი პირის მიერ სს-თვის პირველად წარსადგენ ინფორმაციის სახისა და შინაარსის მიმართ. ასეთი ინფორმაცია უნდა გახდეს სს-ის აქციონერთა საერთო კრებისა თუ სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ გარიგების დამტკიცების საფუძველი.

ნორმატიული დანაწესის ბოლო ნაწილი კიდევ უფრო საინტერესოა, რადგან ის მოიცავს „სხვა მნიშვნელოვან პირობებს“, რაშიც მოაზრებულ უნდა იქნეს ნებისმიერი რელევანტური ფაქტობრივი გარემოება, რაც გარიგების დამტკიცებისას გადანყვეტილების მიმღებ ორგანოზე პრაქტიკულ გავლენას მოახდენს. მაგრამ ისმის კითხვა: ინფორმაციული გახსნილობა უნდა მოიცავდეს თუ არა, მაგალითად, სს-ის ქონების შეძენის შემდგომ დაინტერესებული პირის სამომავლო განზრახვას მისი გამოყენების თაობაზე? ქართული საკორპორაციო სამართლის ეს ჩანაწერი, ბუნებრივია, ფართო სპექ-

¹⁸⁶ *Davies P.*, Introduction to Company Law, 2nd ed., Oxford University Press, 2010, 164.

¹⁸⁷ საინტერესოა ბიზნეს კორპორაციათა მოდელური კანონის ოფიციალური კომენტარი, რომლის მიხედვითაც, ტრანზაქციის სამართლიანი ღირებულება და ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ ინფორმაციის გახსნა, შეიძლება არ იყოს საკმარისი გარიგების დაცვისა და მოწონებისათვის. იხ. Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.60, Official Comment No. 6.

¹⁸⁸ *Weinberger v. UOP Inc.*, 457 A. 2d. 701, 711 (Del. 1983).

¹⁸⁹ *Eisenberg M.*, Self-Interested Transaction in Corporate Law, Journal of Corporate Law №13, 1988, 1001.

¹⁹⁰ *Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G.*, Commentaries and Cases on the Law of Business Organization, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 280-281.

¹⁹¹ *Cox J. D., Hazen T. L.*, The Law of Corporations, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 201.

¹⁹² სესხის ხელშეკრულებასთან დაკავშირებით, ცალკე რეგულაციაა წარმოდგენილი, მაგალითად, „კომპანიათა შესახებ“ კანონში, 2006. იხ. *French D., Mayson S., Ryan C.*, Company Law, 26th ed., Oxford University Press, 2010, 503.

¹⁹³ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-6 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

ტრის მქონეა. ჩანანერი დაახლოებით ისე შეიძლება იქნეს გაგებული, როგორც საქმეში *Rosenblatt v. Getty Oil Co.*¹⁹⁴ განიმარტა. კერძოდ, ინტერესთა კონფლიქტის მქონე დირექტორმა ტრანზაქციასთან დაკავშირებული „ყველა მატერიალური ინფორმაცია“ უნდა გაამჟღავნოს.

განვითარებული მსჯელობა და ანალიზის შედეგი ცხადყოფს ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ ინფორმაციის შიდაორგანიზაციულ დონეზე გასაჯაროების სამართლებრივ მნიშვნელობას.

6. ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი გარიგების დამტკიცება

საკორპორაციო სამართლის ფუნდამენტური პრინციპია, რომ დაუშვებელია კორპორაციის ქონების გაფლავების, თაღლითობისა და *ultra vires* ქმედების ხმათა უმრავლესობით დამტკიცება.¹⁹⁵

ინვესტირებული ქონების მართვის პროცესის¹⁹⁶ კონტროლის სურვილს აქციონერთა აქტივიზმი ენოდება,¹⁹⁷ რომლის უპირველესი გამოვლინება საერთო კრების ფორმით გადანყვეტილებების მიღების „ექსკლუზიური“ უფლებამოსილებაა. აქციონერი დაინტერესებულია კორპორაციის ღირებულების შენარჩუნებით. საერთო კრებაზე ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი გარიგების დამტკიცება ოპორტუნისტული შედეგებისგან დაცვის ძლიერი სტრატეგია¹⁹⁸ და კონტროლის რეალიზების კორპორაციული ფორმაა.¹⁹⁹

საკორპორაციო სამართლის უმრავლესი იურისდიქცია ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი გარიგებისთვის მოითხოვს დაუინტერესებელი დირექტორების უმრავლესობით დამტკიცებას ან/და აქციონერთა მხრიდან მხარდაჭერას.²⁰⁰ საქართველოს საკორპორაციო სამართალში გარიგებას, ორსაფეხურიანი კორპორაციული მართვის სისტემის არსებობისას,²⁰¹ წინასწარ ამტკიცებს სამეთვალყურეო საბჭო, ხოლო მონისტური²⁰² კორპორაციული მართვის სისტემის დროს – აქციონერთა საერთო კრება.²⁰³ დაცვის ასეთი მექანიზმი აქციონერთა საერთო კრებისთვის განსაკუთრებული უფლებამოსილებითა და ინვესტიციის დაცვის მაღალი სტანდარტით არის განპირობებული, თუმცა არ-

¹⁹⁴ *Rosenblatt v. Getty Oil Co.*, 493 A.2d 929 (Del. 1985).

¹⁹⁵ *Cox J. D., Hazen T. L.*, *The Law of Corporations*, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 210.

¹⁹⁶ e.i. მენეჯმენტის მიერ სს-ის მართვის პროცესი.

¹⁹⁷ *მახარობლიშვილი გ.*, კორპორაციული მართვის ზოგადი ანალიზი, თბ., 2015, 72.

¹⁹⁸ *ენრიკესი ლ., ჰერტიგი ფ., კანდა ჰ., პარგენდლერი მ.*, დაკავშირებულ პირთა შორის დადებული გარიგებები, კრებულში: საკორპორაციო სამართლის ანატომია: შედარებითი და ფუნქციური მიდგომა, (მთარგმნელები) *ქოჩიაშვილი ა., მაისურაძე დ., (რედ.) გაბელია თ.*, მე-3 გამოც., თბ., 2019, 239.

¹⁹⁹ *მახარობლიშვილი გ.*, კორპორაციული მართვის ზოგადი ანალიზი, თბ., 2015, 73-75.

²⁰⁰ მაგალითად, იხ. Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.62, §8.63 (a).

²⁰¹ *Hopt K. J.*, *The German Two-Tier Board: Experience, Theories, Reforms*, in: *Comparative Corporate Governance: The State of the Art and Emerging Research*, (Edit.) *Hopt K. J., Hideki K., Wymeersch R., Prigge S.*, Clarendon Press, 1998, 228.

²⁰² *Hopt K. J.*, *The German Law and Experience with the Supervisory Board*, Working Paper №305/2016, 2-3.

²⁰³ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-4 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

სებობს კრიტიკაც,²⁰⁴ რომ თანხმობის მოპოვება რთული იქნება, განსაკუთრებით ისეთ სს-ში, რომელშიც კორპორაციული ჯგუფებია. აქციონერთა საერთო კრების თანხმობის ძირითად ხარვეზად დაინტერესებული აქციონერის ინტერესთა კონფლიქტში მონაწილეობაა მიჩნეული მაშინ, როდესაც დამატებით არ არის განსაზღვრული აქციონერთა უმცირესობის²⁰⁵ უმრავლესობის თანხმობა.²⁰⁶ თუმცა, ქართული საკორპორაციო სამართლით დაცვის დამატებითი დონეა გათვალისწინებული: თუ ორსაფეხურიან მართვის სისტემაში სამეთვალყურეო საბჭოს წევრთა უმრავლესობა დაინტერესებული პირია, მაშინ გარიგება, სამეთვალყურეო საბჭოს ნაცვლად, აქციონერთა საერთო კრებამ უნდა დაამტკიცოს.²⁰⁷ ამასთან, ნებისმიერ ორგანოში გარიგების დამტკიცებისას, დაინტერესებულ პირს ხმის მიცემა ეკრძალება.²⁰⁸

გარიგების დამტკიცების დროში განსაზღვრულობა ინტერესთა კონფლიქტის მონესრიგების სტრატეგიული ნაწილია. საკითხი გარიგების წინასწარ დამტკიცებას ეხება.²⁰⁹ ნორმის სტრუქტურა იმგვარად არის ფორმირებული, რომ ის, ძირითადად, წინასწარ დამტკიცების შემთხვევას ეხება და ნაკლებად ითვალისწინებს შემდგომ დამტკიცებას, ანუ მოწონებას. ერთადერთი ირიბი გამოძახილია სს-ის მხრიდან შეცილების უფლება, რომელიც ორ წინაპირობას მოითხოვს: ა) ხელშეკრულების დადებისას კონტრაგენტისათვის ცნობილი უნდა იყო ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ და ბ) ასევე, ცნობილი უნდა იყოს სს-ის მხრიდან ნებართვის არარსებობა.²¹⁰ ნორმის მიზნობრივი განმარტება სს-ის დისკრეციულ უფლებამოსილებას ადგენს, რამდენადაც მას შეუძლია შეცილების უფლების გამოყენება ან გამოუყენებლად დატოვება. პოზიტიურსამართლებრივად სს-ის დისკრეცია შეიძლება განიმარტოს შემდგომ, ირიბ მოწონებად, თუ ის არ გამოიყენებს შეცილების უფლებას გასაჩივრების ვადის განმავლობაში.²¹¹ შედეგად, შე-

²⁰⁴ Lewis v. Vogelstein, 699 A.2d 327 (Del. Ch. 1977). იხ. Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G., Commentaries and Cases on the Law of Business Organization, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 292-294.

²⁰⁵ ანუ ინტერესის არ მქონე აქციონერების.

²⁰⁶ თუმცა, უმცირესობის უმრავლესობით გარიგების დამტკიცებაც უარყოფით კონტექსტშია განხილული. იხ. *ენრიკესი ლ., პერტიგი ე., კანდა ჰ., პარგენდლერი მ., დაკავშირებულ პირთა შორის დადებული გარიგებები, კრებულში: საკორპორაციო სამართლის ანატომია: შედარებითი და ფუნქციური მიდგომა, (მთარგმნელები) ქოჩიაშვილი ა., მაისურაძე დ., (რედ.) გაბელია თ., მე-3 გამოც., თბ., 2019, 239-240.*

²⁰⁷ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-5 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

²⁰⁸ იქვე, მე-4 პუნქტი. დაცვის ეს სტრატეგია აქციონერთა კეთილდღეობის უზრუნველყოფის ობიექტურად მაღალ სტანდარტს აწესებს, რამდენადაც გამოირიცხება ისეთი ხელმძღვანელი პირის მხრიდან გადანყვეტილებაში მონაწილეობის მიღება, რომელიც, შესაძლოა, იმავდროულად აქციონერის სტატუსით სარგებლობდეს. იხ. Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G., Commentaries and Cases on the Law of Business Organization, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 292.

²⁰⁹ ანალოგიურად ანესრიგებს გაერთიანებული სამეფოს „კომპანიების შესახებ“ კანონი, 2006, რომლის თანახმად, ინფორმაცია უნდა გაცხადდეს გარიგების დადებამდე. იხ. Company Act, S. 177 (4).

²¹⁰ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-8 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

²¹¹ ხანდაზმულობას და შეცილებას, „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონი ერთმანეთისგან მიჯნავს. ხანდაზმულობას, ძირითადად, უკავშირებს უფლებრივ კატეგორიას, მოთხოვნას, ფაქტს, ხოლო გასაჩივრების ნაწილს წესდებით ან კანონით განსაზღვრულ შეცილების უფლებას. ხანდაზმულობის ზოგად ვადად დადგენილია 5 წელი, ხოლო შეცილების ზოგად ვადად – 6 თვე. იხ. სა-

ცილების ვადის გამოუყენებლად გასვლა,²¹² ფაქტობრივად, შეიძლება ჩაითვალოს ინტერესთა კონფლიქტით დადებული გარიგების მოწონებად.²¹³

აქციონერთა საერთო კრების გარიგების დამტკიცების კორპორაციული სტრატეგია,²¹⁴ საკორპორაციო სამართალში, მიჩნეულია ხელმძღვანელი პირისათვის უსაფრთხო ზონის²¹⁵ შემქმნელ სტრატეგიად.²¹⁶ თავის მხრივ, დამტკიცების პროცესში აქციონერები უნდა მოქმედებდნენ კეთილსინდისიერად.²¹⁷ ისტორიულად, „უსაფრთხო ნავსადგურის“ შექმნა ინტერესთა კონფლიქტის მქონე გარიგების შესახებ ინფორმაციის სრული გამჟღავნებითა და მისი დამტკიცების მოთხოვნათა დაცვით მიიღწევა,²¹⁸ რაც მას ნამდვილ გარიგებად აქცევს.²¹⁹ თუმცა, ეს მიდგომა, მისი დაფარვის ფართო არეალის გამო, უმცირესობით, მაგრამ გაკრიტიკებულია და სასამართლოს დამატებითი შინაარსობრივი ელემენტების (მაგალითად, დაინტერესების მიზნის, ხასიათის, სამომავლო გეგმის, სახეზე ხომ არ არის კორპორაციის ქონების გაფლანგვის ფაქტი²²⁰) ანალიზისკენ უბიძგებს.²²¹

გარიგების დამტკიცების ბოლო ასპექტია სამეთვალყურეო საბჭოზე, ან აქციონერთა საერთო კრებაზე გადაწყვეტილების მიღებისთვის საჭირო ხმების რაოდენობა.²²² აქციონერთა საერთო კრება გადაწყვეტილებას იღებს ხმათა უმრავლესობის პრინციპის დაცვით,²²³ კერძოდ, კენჭისყრაში მონაწილეთა ხმების უმრავლესობით,²²⁴ თუ წესდებით გადაწყვეტილების მისაღებად ხმათა უფრო დიდი რაოდენობა არ არის

ქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 92-ე მუხლი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021. განსხვავებულ და სპეციალურ 18 თვიან გარიგების ბათილობისა და ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლებას ანებსებს „ფასიანი ქვალადების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონი. ასევე, მოთხოვნაზე უფლებამოსილ სუბიექტად ზოგადად სს-ს კი არ ადგენს, არამედ აკონკრეტებს მას და განსაზღვრავს, თუ სანარმო სააქციო საზოგადოებაა, ა) ანგარიშვალდებული სანარმოს 5%-ის ან მეტის მფლობელ აქციონერს ან აქციონერთა ჯგუფს, ხოლო სხვა სამართლებრივი ფორმის შემთხვევაში, ბ) თითოეულ პარტნიორს. იხ. საქართველოს კანონი „ფასიანი ქვალადების ბაზრის შესახებ“, მე-16¹ მუხლი, მე-9 პუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

212 ხელმძღვანელი პირის გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება აქვს პარტნიორს, სამეთვალყურეო საბჭოს, აგრეთვე, სხვა ხელმძღვანელ პირს. იხ. საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 93-ე მუხლი, მე-4 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

213 შეად. *ჭანტურია ლ.*, კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბ., 2006, 329.

214 *Cox J. D., Hazen T. L.*, The Law of Corporations, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 197-198.

215 ე.წ. Safe Harbor, ანუ „უსაფრთხო ნავსადგური“. სხვათაშორის, მას აშშ-ის მოდელურ კანონის კომენტარი პირდაპირ განმარტავს. იხ. Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.63 (a), Official Comment, No. 1.

216 *Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G.*, Commentaries and Cases on the Law of Business Organization, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 281-282.

217 *Cox J. D., Hazen T. L.*, The Law of Corporations, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 199.

218 *Palmiter A. R.*, Corporations, Examples and Explanations, 5th ed., Aspen Publisher, 2006, 239-240.

219 *Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G.*, Commentaries and Cases on the Law of Business Organization, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 284.

220 *ჭანტურია ლ.*, კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბ., 2006, 325.

221 *Cookies Food Product v. Lakes Warehouse*, 430 N.W. 2d 447 (Iowa 1988).

222 *French D., Mayson S., Ryan C.*, Company Law, 26th ed., Oxford University Press, 2010, 491-492.

223 აქციონერის მმართველობით უფლებებთან დაკავშირებით, იხ. *ბურდული ი.*, სააქციო სამართლის საფუძვლები, I ტომი, თბ., 2010, 355-365.

224 შეად. Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.62 (a),

გათვალისწინებული.²²⁵ სს-ის საქმიანობის საგნიდან და გრძელვადიანი სტრატეგიული პერსპექტივიდან გამომდინარე, ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი გარიგების რატიფიცირების დროს, შესაძლებელია დადგინდეს კვალიფიციური უმრავლესობით გადაწყვეტილების მიღება, რაც გარიგების დამტკიცების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების სტრატეგიას კიდევ უფრო გააძლიერებს აქციონერის კეთილდღეობისა²²⁶ და კორპორაციის ინტერესების დაცვის კონტექსტში.

7. ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი გარიგების სამართლებრივი შედეგები

ინტერესთა კონფლიქტის სამართლებრივი კაუზა იმგვარია, რომ ის ყოველთვის ვერ ჩაითვლება კორპორაციის ხარჯზე გარკვეული სარგებლის აპრიორი მიღების საფუძველად. მისი მოწესრიგების ნიშა პოტენციურ საფრთხეშია. სამოსამართლო სამართლის მიხედვით,²²⁷ თუ გარიგება „სამართლიანია“, ის არ უნდა გაბათილდეს.²²⁸ გარიგება, მათ შორის, ეკონომიკურად, სამართლიანია,²²⁹ თუ ა) გადაწყვეტილების მიღების პროცედურა დაცული იყო და ბ) ხელშეკრულებით განსაზღვრული ფასი სამართლიანია.²³⁰ მაგრამ ეს კრიტერიუმები ინტერესთა კონფლიქტით დადებული გარიგების საკანონმდებლო დონეზე განსაზღვრული შეფასების კრიტერიუმები არ არის. ისინი გამოიყენება სასამართლო დავის დროს.²³¹ სასამართლოს მიერ ხსენებული კრიტერიუმების საფუძველზე მოწმდება გარიგების ფორმალური²³² და მატერიალური მხარე, ზოგადად კი, ინტერესთა კონფლიქტის დროს, ხელმძღვანელმა პირმა კორპორაციის ინტერესი საკუთარ, პირად ინტერესად უნდა განიხილოს.²³³ ფორმალური მხარე მოიცავს გარიგების დადების პროცედურულ ნაწილს, ხოლო მატერიალური მხარე – გარიგების შინაარსს. მატერიალურ ნაწილში მოწმდება სს-ის მიერ გასაცემ და მიღებულ ეკონომიკურ სიკეთეს²³⁴ შორის თანაფარდობა.²³⁵ თუმცა, მხოლოდ ღირებულებითი კატეგორიის ანალი-

²²⁵ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 195-ე მუხლი, პირველი პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021. ანალოგიური გადაწყვეტილება უნარიანობა და გადაწყვეტილების მიღებისთვის საჭირო ხმათა რაოდენობა და სანესდებო ავტონომიაა დანესებული სამეთვალყურეო საბჭოს მიმართ. იხ. იქვე, 46-ე მუხლი, მე-3 პუნქტი.

²²⁶ ე.წ. Shareholder Wealth. იხ. *Sharfman B. S.*, Shareholder Wealth Maximization and its Implementation Under Corporate Law, *Florida Law Review*, Vol. 66, 2014, 393-399.

²²⁷ *Gevurtz F. A.*, Corporation Law, West Group, 2000, 325-331.

²²⁸ *Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G.*, Commentaries and Cases on the Law of Business Organization, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 276.

²²⁹ *Cahn A., Donald D. C.*, Comparative Company Law, Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA, Cambridge University Press, 2011, 346.

²³⁰ *Weinberger v. UOP, Inc.*, 457 A.2d. 701 (Del. 1983).

²³¹ ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბ., 2006, 325-326.

²³² გარიგების ბათილობის საფუძველად მხოლოდ დირექტორის ტრანზაქციის მხარედ ყოფნა არ არის საკმარისი. იხ. *Palmiter A. R.*, Corporations, Examples and Explanations, 5th ed., Aspen Publisher, 2006, 235.

²³³ *Cox J. D., Hazen T. L.*, The Law of Corporations, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 196.

²³⁴ გარიგება სს-თვის კონკრეტული (ეკონომიკური) ღირებულების უნდა იყოს. იხ. *Palmiter A. R.*, Corporations, Examples and Explanations, 5th ed., Aspen Publisher, 2006, 236.

²³⁵ *Lewis v. S.L. & E., Inc.*, 629 F.2d. 764 (2d Cir. 1980).

ზი²³⁶ სწორი მართლმსაჯულებისთვის ვერ გამოდგება და ის ასევე გაკრიტიკებულია. კერძოდ, თუ სასამართლო იმსჯელებს მოსარჩელე მხარისათვის (მაგალითად, აქციონერი) მიღებული სარგებლის მოცულობით, სრულიად დასაშვებია, რომ მოსარჩელე მხარემ მიიღოს სარგებელი ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი გარიგებიდან, მაგრამ გარიგება არ იყოს სამართლიანი.²³⁷ პარალელურად, გარიგება ვერც მხოლოდ მაშინ იქნება არასამართლიანი, თუ დაინტერესებული პირი გარიგებიდან სოლიდურ შემოსავალს მიიღებს. ეს ნიშნავს იმას, რომ გარიგებიდან მიღებული სარგებელი, ცალკე აღებული გარიგების სამოსამართლო შეფასების აბსოლუტურ სტანდარტად ვერ გამოდგება.²³⁸ გარიგება სამართლიანი რომ იყოს, ის უნდა ემსახურობოდეს კორპორაციის ინტერესს, ხოლო ამ ინტერესის ეკონომიკურ ერთეულში გამოხატული მაჩვენებლის თანაფარდობა ხელმძღვანელი პირს მიერ მიღებულ სარგებელთან, გარიგების სამართლიანად კვალიფიკაციის ერთეულ კრიტერიუმად არ უნდა იქნეს გამოყენებული.²³⁹ თუ გარიგება კორპორაციისთვის სასარგებლო არ არის არც ერთ განზომილებაში,²⁴⁰ ის შეიძლება ჩაითვალოს უსამართლოდ.²⁴¹

საქართველოს საკორპორაციო სამართალში გარიგების სამართლებრივი *Ex Post* მდგომარეობა მონესრიგებულია, რომელიც კონკრეტულ წინაპირობებს უნდა აკმაყოფილებდეს.²⁴² ინტერესთა კონფლიქტის დადგენილი წესი დარღვეული უნდა იყოს, იმისათვის რომ სს-მ შეძლოს მოთხოვნის (და არა შეცილების) უფლების გამოყენება.²⁴³ წესის დარღვევა იქნება, თუ სათანადო და სრული ინფორმაცია²⁴⁴ ინტერესთა კონფლიქტის თაობაზე არ გაცხადდება და სს-ის შესაბამისი ორგანო გადაწყვეტილების მიღებისათვის დადგენილი წესით არ დაამტკიცებს მას. მაგრამ, მხოლოდ დადგენილი წესის დარღვევა პასუხისმგებლობის დაკისრებისთვის არ არის საკმარისი და კუმულაციურად აუცილებელია სამენარმეო საზოგადოებისთვის ზიანის მიყენების ფაქტი.²⁴⁵ ეს წესი ლოგიკურ გამონაკლისად ითვალისწინებს დათქმას, რომ სს-ს ზიანი არ აუნაზღაურდება, თუ გარიგება იმავე პირობებით დაიდებოდა, როგორც ინტერესთა კონფლიქტის შემთხვევაში დაიდო. ბუნებრივია, ხსენებული გარემოება სს-ის შიდაორგანიზაციულ შე-

²³⁶ ისეთ მოცემულობაში, როდესაც არსებობს გარიგების არსებითი საგნის მიმართ საბაზრო ღირებულება, მაშინ ხელმძღვანელი პირის მიერ დადებული გარიგება მარტივად შეფასებადია უკეთესი ან უარესი პირობით დადო თუ არა ეს ტრანზაქცია. იხ. *Gevurtz F. A., Corporation Law, West Group, 2000, 328.*

²³⁷ სამართლიანობის შეფასების კრიტერიუმებთან მიმართებით, რომელიც მაკონტროლებელი აქციონერის ინტერესთა კონფლიქტის შემცველ ტრანზაქციას უკავშირდება, იხ. *Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G., Commentaries and Cases on the Law of Business Organization, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 295-308.*

²³⁸ *Gevurtz F. A., Corporation Law, West Group, 2000, 326.*

²³⁹ *Fliegler v. Lawrence 361 A.2d. 218 (Del. 1976).*

²⁴⁰ Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.60, Official Comment No. 6.

²⁴¹ *Gevurtz F. A., Corporation Law, West Group, 2000, 327.*

²⁴² საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 208-ე მუხლი, მე-9 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.

²⁴³ შეად. *ჭანტურია ლ.*, კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბ., 2006, 329.

²⁴⁴ *Cox J. D., Hazen T. L., The Law of Corporations, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 217-222.*

²⁴⁵ ანალოგიური მონესრიგების თაობაზე, იხ. საქართველოს კანონი „ფასიანი ქალაქების ბაზრის შესახებ“, მე-16¹ მუხლი, მე-8 პუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

მონმებას არ ექვემდებარება და ის უნდა განიხილოს განსჯადმა სასამართლომ. ქართულ სასამართლოს კი უცხოური, მათ შორის, ზემოთ მოცანილი მაგალითების, მართლმსაჯულებითი ანალიზის ორიენტირის სწორად განსაზღვრის მიზნით გამოყენების შესაძლებლობა აქვს.²⁴⁶

გარიგების სამართლებრივი შედეგის ბოლო ნაწილი მიმართულია დაინტერესებული თუ მასთან დაკავშირებული პირის მიერ მიღებული სარგებლის სს-თვის დაბრუნებისკენ. კონკრეტულად კი, სს-ს, ზიანის ანაზღაურების სანაცვლოდ, შეუძლია დამრღვევს (ან მასთან დაკავშირებულ პირს) მოსთხოვოს გარიგებიდან მიღებული სარგებლის გადაცემა²⁴⁷ ან ამგვარი სარგებლის მიღების უფლების დათმობა რაც,²⁴⁸ შინაარსობრივად, ზიანის ანაზღაურების სპეციფიკურ ფორმას წარმოადგენს.²⁴⁹ ხელმძღვანელი პირის მიმართ დამატებითი სამართლებრივი სანქციების გატარება სს-ის დისკრეციულ უფლებამოსილებაში მოექცევა. მაგალითად, სს-ის აქციონერთა საერთო კრებას, ან არსებობის შემთხვევაში, სამეთვალყურეო საბჭოს, შეუძლია ხელმძღვანელი პირი თანამდებობიდან გაათავისუფლოს.²⁵⁰

8. დასკვნა

კორპორაციული მართვის სისტემური გააზრების შინაარსი ინვესტორის საკუთრებისა და მასზე პირდაპირი კონტროლის განხორციელების შესაძლებლობის გამიჯვნაშია. საკუთრების და კონტროლის განცალკევება „პრინციპალ-აგენტის“ ურთიერთობას და შესაბამისად, ინტერესთა კონფლიქტს წარმოშობს. შედეგად, ინტერესთა კონფლიქტი, კორპორაციული მართვის, საკუთრებისა და კონტროლის გამიჯვნის იმანენტური უფლებრივი კონსტრუქციაა. ინტერესთა კონფლიქტის პრევენცირება ან აღმოფხვრა, საკორპორაციო სამართლის მიზანთაგანია. მისი აბსოლუტური განეიტრალება სს-ის კორპორაციული მართვის კონცეფციას, საკუთრების მინდობის კორპორაციულ სტრუქტურას და ინდივიდის, როგორც *ჰომო ეკონომიკუსის* შინაარსს სრულიად ეწინააღმდეგება. ამიტომ, ინტერესთა კონფლიქტი ცენტრალიზებული, დელეგირებული უფლებამოსილების მქონე მენეჯმენტის თვისებრივად თანმდევია და სახასიათო ელემენტია, ხოლო საკორპორაციო სამართლის მიზანი მისი სრული პრევენცირება კი არა, არამედ

²⁴⁶ ხელმძღვანელი პირის მიერ ინტერესთა კონფლიქტის შემცველი გარიგების დადება, აშშ-ის მოდელური კანონის მიხედვით, ყოველთვის არ შეიძლება დაექვემდებაროს სამოსამართლო განხილვას, ზიანის ანაზღაურებას ან სხვა სანქციას და ჩამოთვლის კონკრეტულ გარემოებებს. იხ. Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.61

²⁴⁷ მსგავსი შინაარსია გათვალისწინებული ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ კანონმდებლობით. იხ. საქართველოს კანონი „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“, მე-16¹ მუხლი, მე-9 პუნქტი, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.

²⁴⁸ Davies P., Introduction to Company Law, 2nd ed., Oxford University Press, 2010, 166-167.

²⁴⁹ Palmiter A. R., Corporations, Examples and Explanations, 5th ed., Aspen Publisher, 2006, 241. შეად. ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბ., 2006, 329-330.

²⁵⁰ საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, 44-ე მუხლი, მე-3 პუნქტი, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021. შეად. ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბ., 2006, 330.

კონტროლირებადი კორპორაციული კონსტრუქციის შექმნაა, რომელიც მის ნებისმიერ სიტუაციურ გამოვლინებას საზედამხედველო არეალში მოაქცევს. ნორმატიულად მოწესრიგებული ინტერესთა კონფლიქტი იძენს კორპორაციულ-სამართლებრივი სტრატეგიის მნიშვნელობას. ეს სტრატეგია ინვესტირებული კაპიტალის „უცხო ხელით მართვის შედეგად წარმოშობილ რისკს ფაქტობრივი კორპორაციული და სამოსამართლო კონტროლის ქვეშ აქცევს.

სტატიის სტრუქტურისა და ანალიზის შედეგად, დასაშვებია შემაჯამებელი ხედვის წარმოდგენა: ინტერესთა კონფლიქტის შინაარსის კორპორაციულ სტრატეგიად გამოყენება სს-ის მიზნობრივად გამართული ფუნქციონირების გარანტია, რაც დავის წარმოშობის შემთხვევაში, სასამართლოსათვის მართლმსაჯულებითი ანალიზის ორიენტირის სწორად განსაზღვრის შესაძლებლობას იძლევა.

ბიბლიოგრაფია:

1. საქართველოს „სამოქალაქო კოდექსი,“ პარლამენტის უწყებანი, 31, 24/07/1997.
2. საქართველოს კანონი „მენარმეთა შესახებ“, საკანონმდებლო მაცნე, 04/08/2021.
3. საქართველოს კანონი „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“, პარლამენტის უწყებანი 1(8), 24/12/1998.
4. საქართველოს „კორპორაციული მართვის კოდექსი კომერციული ბანკებისთვის,“ სბა, IFC, 2009.
5. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 26 სექტემბრის ბრძანება 215/04 „კომერციული ბანკების კორპორაციული მართვის კოდექსის დამტკიცების თაობაზე,“ საკანონმდებლო მაცნე, 27/09/2018.
6. არმორი ჯ., ჭანსმანი ჰ., კრააკმანი რ., პარგენდლერი მ., რა არის საკორპორაციო სამართალი? კრებულში: საკორპორაციო სამართლის ანატომია: შედარებითი და ფუნქციური მიდგომა, (მთარგმნელები) ქორჩიაშვილი ა., მაისურაძე დ., (რედ.) გაბელია თ., მე-3 გამოც., თბ., 2019, 22-26, 35.
7. ბაზლაძე თ., დირექტორის ანაზღაურება, როგორც ეფექტური კორპორაციული მართვის წინაპირობა მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის შედეგად მიღებული გამოცდილების მაგალითზე, კრებულში: საკორპორაციო სამართლის კრებული III, ბურდული ი. (რედ.), თბ., 2015, 119-151.
8. ბაქაქური ნ., გელტერი მ., ცერცვაძე ლ., ჟულელი გ., საკორპორაციო სამართალი, სახელმძღვანელო იურისტებისათვის, თბ., 2019, 102-103, 103-106.
9. ბერიძე თ., ბურდული ი., მახარობლიშვილი გ., ხარაიშვილი ა., სიხარულიძე დ., კიკუტაძე ვ., ლობჯანიძე ნ., რბილი სამართლის გავლენა კორპორაციული მართვის ეფექტიანობაზე, თბ., 2018, 53-61, 91-92.
10. ბურდული ი., სააქციო სამართლის საფუძვლები, I ტომი, თბ., 2010, 126-127, 355-365.
11. ბურდული ი., სააქციო სამართლის საფუძვლები, II ტომი, თბ., 2013, 195-247, 360-370, 371, 432-441.
12. ბურდული ი., მახარობლიშვილი გ., თოხაძე ა., ზუბიტაშვილი ნ., ალადაშვილი გ., მალრაძე გ., ეგნატაშვილი დ., საკორპორაციო სამართალი, თბ., 2021, 47-48, 78-81, 180-184, 186.
13. ბურდული ი., მახარობლიშვილი გ., ეგნატაშვილი დ., ებანოიძე თ., კაპიტალის ბაზრის ფუნქციონირების ანალიზი: არსებული რეალობა და რეფორმის აუცილებლობა, ბურდული ი., (რედ.), თბ., 2017, 19-67.

14. ენრიკესი ლ., ჰერტიგი ჟ., კანდა ჰ., პარგენდლერი მ., დაკავშირებულ პირთა შორის დადებული გარიგებები, კრებულში: საკორპორაციო სამართლის ანატომია: შედარებითი და ფუნქციური მიდგომა, (მთარგმნელები) ქოჩიაშვილი ა., მაისურაძე დ., (რედ.) გაბელია თ., მე-3 გამოც., თბ., 2019, 223-232, 239-240, 243-247, 248, 249.
15. ზუბიტაშვილი ნ., კორპორაციული შესაძლებლობის დოქტრინა ამერიკულ და ქართულ სამართალში, „სამართლის ჟურნალი“, №2, 2013, 44-56.
16. კიკვაძე გ., სავალდებულო სატენდერო შეთავაზება, კრებულში: საკორპორაციო სამართლის კრებული III, ბურდული ი. (რედ.), თბ., 2015, 60-66.
17. მახარობლიშვილი გ., კაპიტალურ საზოგადოებათა სტრუქტურაში ფუნდამენტური ცვლილებების განხორციელება კორპორაციულ-სამართლებრივ ქმედებათა (შეძენა-შერწყმა) საფუძველზე, თბ., 2014, 33, 34-42.
18. მახარობლიშვილი გ., კორპორაციული მართვის ზოგადი ანალიზი, თბ., 2015, 54-90, 58-59, 68-76, 80-81, 304-307.
19. რობაქიძე ს., ინსაიდერული ინფორმაციის ბოროტად გამოყენებით დადებული გარიგებები და კერძო-სამართლებრივი შედეგები, კრებულში: საკორპორაციო სამართლის კრებული I, ბურდული ი., (რედ.), თბ., 2011, 159-260, 226-255.
20. რუსიაშვილი გ., ალადაშვილი ა., სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, ნიგნი III, ჭანტურია ლ. (რედ.), თბ., 2019.
21. ქირია ა., საკორპორაციო სამართლის სისტემა საქართველოში, კრებულში: საკორპორაციო სამართლის კრებული I, ბურდული ი. (რედ.), თბ., 2011, 29-31.
22. ცერცვაძე ლ., დირექტორის მოვალეობები კომპანიის შერწყმისას და საკონტროლო პაკეტის გასხვისებისას (შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი აშშ-ის, უპირატესად დელავერის შტატის, ევროკავშირისა და ქართული სამართლის მაგალითზე), თბ., 2015, 119-124, 125, 132-133.
23. ჭანტურია ლ., კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბ., 2006, 181, 199-206, 321, 324, 325-326, 330, 341-350.
24. ჭანტურია ლ., სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, ნიგნი I, ჭანტურია ლ. (რედ.), თბ., 2017.
25. ჭანტურია ლ., შესავალი საქართველოს სამოქალაქო სამართლის ზოგად ნაწილში, თბ., 2000, 238-241.
26. ჯიბუტი ს., კაპიტალის ბაზარზე მცირე ინვესტორთა ინტერესების დაცვის თანამედროვე სამართლებრივი პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები, თბ., 2016, 42-45.
27. ჯულელი გ., კაპიტალის დაცვა სააქციო საზოგადოებაში, თბ., 2016, 249.
28. A.L.I. Corporate Governance Project, §5.07.
29. Company Act 2006.
30. G20/OECD Principles of Corporate Governance, VI. The Responsibilities of the Board, 2015, 25-26, 37, 40, 45-46.
31. Delaware General Corporation Law, § 144.
32. Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.60-8.62.
33. Allen T. W., Kraakman R., Subramanian G., Commentaries and Cases on the Law of Business Organization, 4th ed., Wolter Kluwer Law & Business, 2012, 26-29, 269-281, 276, 277, 278, 280-281, 282-283, 284, 292-294, 295-308.
34. Bainbridge M. S., Shareholder Activism and Institutional Investors, Law and Economics Research Paper No. 05-20, 2005, 4-10.
35. Bloomfield J.r., Traditional vs. Behavioral Finance, Jonson School Research Paper Series No. 22-2010, 2010, 2-10.

36. *Bratton W., Watcher L. M.*, Shareholder Primacy's Corporatist Origins: Adolf Berle and The Modern Corporation, 34 J. Corp. L. 99, 2008, 118-122.
37. *Brudney V., Chirelstein M. A.*, Cases and Materials on Corporate Finance, Foundation Press, 1979, 708-710.
38. *Cahn A., Donald D. C.*, Comparative Company Law, Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA, Cambridge University Press, 2011, 335-337, 338, 341, 342, 343, 346, 419-427, 454-463.
39. *Coffee Jr. J., C.*, The Rise of Dispersed Ownership: The Role of in the Separation of Ownership and Control, Columbia Law School, Working Paper No. 182, 2001, 24-37.
40. *Cox J. D., Hazen T. L.*, The Law of Corporations, Vol. 2, 3rd ed., St. Paul, 2010, 184, 186, 187, 189, 190, 194, 196, 197-198, 199, 201, 204-205, 210-213, 217-222.
41. *Davies P.*, Introduction to Company Law, 2nd ed., Oxford University Press, 2010, 110-111, 161, 162, 163-164, 166-167, 171-182.
42. *Eisenberg M.*, Self-Interested Transaction in Corporate Law, Journal of Corporate Law №13, 1988, 997-1008.
43. *French D., Mayson S., Ryan C.*, Company Law, 26th ed., Oxford University Press, 2010, 469, 491-492, 498, 499, 503, 505.
44. *Gantchev N., Giannetti M.*, The Cost and Benefits of Shareholder Democracy: Gadflies and Low-Cost Activism, finance Working Paper №586/2018, 2020, 1-6.
45. *Gevurtz F. A.*, Corporation Law, West Group, 2000, 321, 322, 325-331, 341-346, 351, 352, 353, 356, 357.
46. *Gilson R.*, Controlling Shareholders and Corporate Governance: Complication the Comparative Taxonomy, Law Working Paper №49/2005, 2005, 5-6.
47. *Hopt K. J.*, The German Two-Tier Board: Experience, Theories, Reforms, in: Comparative Corporate Governance: The State of the Art and Emerging Research, (Edit.) *Hopt K. J., Hideki K., Wymeersch R., Prigge S.*, Clarendon Press, 1998, 228.
48. *Hopt K. J.*, The German Law and Experience with the Supervisory Board, Working Paper №305/2016, 2-3.
49. *Klein A.W., Coffee C.J. JR.*, Business Organization and Finance, 11th ed., Foundation Press, 2011, 45-47, 243-245.
50. *Mortimore, (Edit)* Company Directors Duties, Liabilities and Remedies, 2nd Ed., Oxford University Press, 2013, 236.
51. *Palmiter A. R.*, Corporations, Examples and Explanations, 5th ed., Aspen Publisher, 2006, 231, 232, 235, 236, 239-240, 241.
52. *Pinto R.A.*, Understanding Corporate Law, 3rd ed., Lexisnexis, 2009, 241, 242, 243, 244, 252-254, 255.
53. Revised Model Business Corporation Act, 2021, § 8.60-8.62, Official Comment.
54. *Sharfman B. S.*, Shareholder Wealth Maximization and its Implementation Under Corporate Law, Florida Law Review, Vol. 66, 2014, 393-399.
55. *Stout A.L.*, On the Proper Motives of Corporate Directors (or, Why You Don't Want to Invite Homo Economicus to Join Your Board), UCLA School of Law, Research Paper No. 04-7, 2004, 1-3.
56. *Williamson E.O.*, The Modern Corporation: Origin, Evolution, Attributes, Journal of Economic Literature, Vol. XIX, 1981, 1537-1546.
57. *Cookies Food Product v. Lakes Warehouse*, 430 N.W. 2d 447 (Iowa 1988).
58. *Rosenblatt v. Getty Oil Co.*, 493 A.2d 929 (Del. 1985).
59. *Unocal Corp. v. Mesa Petroleum Co.*, 493 A.2d. 946 (Del. 1985).
60. *Weinberger v. UOP Inc.*, 457 A. 2d. 701, 711 (Del. 1983).

61. Lewis v. S.L. & E., Inc., 629 F.2d. 764 (2d Cir. 1980).
62. Lewis v. Vogelstein, 699 A.2d 327 (Del. Ch. 1977).
63. Fliegler v. Lawrence 361 A.2d. 218 (Del. 1976).
64. *Sinclair Oil Corp. v. Levien*, 280 A.2d 717 (Del. 1971).
65. State Ex Rel. Hayes Oyster Co. v. Keypoint Oyster Co. 391 P.2d 979 (Wash. 1964).